

# GAZDASÁGI LAPOK

51. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1915. Deczember 19.

Vizfehér kétszer mosott motorhajtó

## BENZOL

minőségileg messze felülmúlja az ezidőszerint forgalomban levő nehéz benzín fajokat, mert nagyobb a hajtóereje, könnyebben gyújt, kiadósabb tehát olcsóbb mint a benzín. Nem esik pénzügyőri ellenőrzés alá Szállítja: Krayner E. és Társa cs. és kir. udvari szállító  
Budapest, V. ker., Váci-ut 34. szám.

„ASTRA“ gázmotor,  
„ASTRA“ gázlokomobil,  
„ASTRA“ gőzekemozdony.

Ideális üzemgépek. Leggazdaságosabb üzem.

Az „Astra“ gázgépek  
üzeme a legolcsóbb;  
óránként és lóerőnként  
450+490 gramm faszenet  
fogyasztanak 3 fillér ér-  
tékben.

Felvilágosítással szívesen szolgál a  
Magyar Királyi Államvasutak  
Gépgyárának Vezérügynöksége  
Budapest, Vilmos császár-ut 32.

A munkáltatási idényre ajánlunk  
elsőrendű pestvárosi fehér tábla- és kitűnő vidéki perzselt  
**munkásszalonnát,**  
valamint pestvárosi

## disznósirt

a legmérsékeltbb árban. Felhívásra kedvező ajánlatokkal készségesen szolgálunk

### WEISZ LIPÓT és TÁRSA

disznósirt- és szalonnanagykereskedők, Budapest, IX., Hentes-utca 17.  
Sürgőnyozim: „Weiszefett, Budapest.“ Interurban távbeszélő „József“ 14-50

## Bérbeadási hirdetmény.

Kiskoru **Almásy testvérek** tulajdonát képező Heves megyében, Kisterenne vasuti állomás mellett fekvő **felső- és alsólengyendi** birtokrész, mely mintegy 493 m. hold szántó és mintegy 7 m. hold rétből áll, lakházzal és gazdasági épületekkel

1916. évi október 1-től hat évre bérbeadó.

Bővebb felvilágosítást **dr. Gyurkovich Gyula** ügyvédi irodája (Budapest, IV., Kaplony-utca 9. szám I. em.) ad.

## GÖZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását eredeti **Fowler-féle gőzekével,**  
éppugy mélyrigolozást szőlőtelepítésekhez elvállal

**WOLFF ERNŐ** gőzszántási vállalkozó  
BUDAPEST-KELENFÖLD

# „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbizottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utca 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. +öldmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

Z s á k-  
és  
p o n y v a-  
kölcsönzés.

## ZSÁK, PONYVA, ZSINEGÁRUK

legmegbízhatóbb szállítója  
**SCHILLINGER MIKSA**  
Budapest, V., Rudolf-rakpart 7. (Az országház mellett.)  
Telefon: 45-26. Alapított 1878.



Pályázatokhoz csak bizonyítványmá-  
solatok csatolandók. Eredeti bizonyít-  
ványok elvesztéseért a kiadóhivatal  
nem vállal felelősséget. \*\*\*

# KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér  
a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér.  
a legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly  
levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges  
póstabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

## Hadmentes,

28 éves, jó megjelenésű raktár-  
kezelő nagyobb gazdaságba ja-  
nuár 1-re állást keres. Cím  
„Altiszti” jelige alatt a kiadóhiva-  
tal továbbít.

Kerestetik gazdasági se-  
gédítést, lehető-  
leg azonnali belépésre. Fizetés  
meg egyezés szerint. Ajánlatok  
bizonyítványokkal Ozorai bér-  
uradalom számtartóságához Tolna-  
Ozora címzendők.

Gazdasági könyvelői, kulcsár-  
női vagy hasonló  
állást keres puszta életet sze-  
rető és ismerő, középiskolát vég-  
zett idősebb kisasszony. Cím a  
kiadóhivatalban.

Intelligens megbízható, ka-  
tonamentes fiatal-  
ember, kereskedelmi pályára  
készült, gazdasági gyakorlattal  
is bír, szemei kimélete végezt  
gazdasági foglalkozásra utalva,  
bármely megfelelő alkalmazást  
keres. Bővebbet uradalom Kápol-  
násnyék.



Állások, pályázatok,  
valamennyi szakmából olvas-  
ható az „Országos Pályázati  
Közlönyben”. Ingyen mutat-  
ványszám. Budapest, IX. ker.,  
Üllői-ut 55.



A 33 év óta fennálló  
**FISCHER-féle**

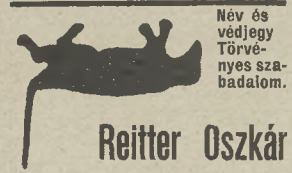
## ZSÁK- és PONYVA- GYÁR BUDAPEST.

Nádor-u. 31-33.  
egyike az ország legmegbíz-  
hatóbb beszerzési forrásainak.

Lópokrócok,  
valódi amerikai

Manila-kéveketők,  
SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK,

jobb és olcsóbb a raffánát.  
Egyszer használt ponyvák, ter-  
meny- és lisztes-zsákok is  
állandóan jutányosan kaphatók.



Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány  
és fajbaromfi tenyésztőnek  
nagyserü találmánya

a „PATKÁNIN”  
patkányirtó szer (nem mérge) mely  
emberre és házi állatokra nem  
ártalmas.

1 adag ára 2 korona  
mely elegendő körülbelül 120 pat-  
kány kiirtásához.

Minden adaghoz használati  
utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás!  
Ismerető prospektust, melyben le-  
van írva, hogy különféle gazdaság-  
ban hány adag használandó. Kérésre  
ingyen küld Reitter Oszkár fő-  
kapitány Patkánin gyárának  
vezetősége Nagybecskereken,

Uj és egyszer hasz-  
nált lisztes és korpás

## ZSÁKOKAT

legjobban és olcsón szállít:

**SCHLESINGER ÉS TÁRSA**

zsák- és ponyvakölcsönző intézet  
Budapest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 36.

Kéveketők-, ponyva-, zsineg-, juta-  
és lengyártmányok gyári raktára.

Telefon 15-28.

Telefon 15-28.



Gazdasági téli

## gyapottakarókat

ugy lovak mint

## munkások részére

140x190 cm. nagyságban bérmentve

13 K szállít:

## „SOHR” lópokróc szál- lítási telepe

SOMOGYSZILL.

Tekintve, hogy csak korlátolt  
mennyiség áll rendelkezésre, ajánlatos  
a szükségletet biztosítani.

## Kitünő hátasló,

sötétpej, herélt, szelid, erős, nyugodt  
tajló, sürgősen eladó. Megtekinthető:  
17. sz. TŰZÉREZREDNÉL III-ik  
istállóban. Bővebbet:

## Szilágyi Miklós

gépgyárosnál, Miskolcz.

Sürgőnyozim:  
**TURKSMA**  
Viehgescháft  
Leeuwarden  
•  
Pontos  
kiszolgálás  
•  
Elsőrendű  
elismerő  
nyilatkozatok

## Eredeti hollandi hasas- és tenyész-

## szarvasmarha

vételeket közvetít mérsékelt jutalék mellett

## J. TURKSMA,

szarvasmarha kereskedése

LEEUWARDEN (HOLLAND).

## Földbirtokos és Kisgazdák figyelmébe.

Ahalirott tisztelettel hozom a birtokos urak tudomására, hogy a mai  
nyomott viszonyok között is folyósítottak olcsó amortizációs kölcsönö-  
ket, 6% kamattal a tőke is végleg vissza van fizetve. Költség nincs. A  
kölcsön megszerzéséhez szükséges a kataszteri birtok év és telekkönyvi  
kivonat, 2 darab 45 filléres postabélyeg.

Tóth János építész

Nagykároly, Verbőczy utca 34.

# BAKANCSONK

katonai foglyok és munkások részére jutányos árban  
kaphatók BASCH és THIERFELD cégnél BUDAPEST, VI.,  
Szerecsen-utca 44.

# 35 HP nyersolajmotor

mágnes gyújtással, eredeti angol gyártmány, azonnali  
szállításra kedvező fizetési feltételek mellett eladó.

## Dénes B. Betétitársaságnál,

Budapest, VI. kerület, Vilmos császár-ut 61/G. szám alatt.

Pontos kiszolgálás.

Sürgőnycim: Dénes 46-03.



# GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORZIMIOS LÁSZLÓ  
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat.

## ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre . . . . .	20 kor.
Fél évre . . . . .	10 "
Negyed évre . . . . .	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szerkesztéséhez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz csimzendők.

## HIRDETÉSEKET

A lap kiadóhivatala vess fel. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtatnak el.

**TELEFON: József 40—66.**

Az e lapokban foglalt minden cikkért az utányomás joga fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSEG NEM AD VISSZA

## TARTÁLOM.

	Lap
<b>Szemle</b> . . . . .	581
Az élelmiszerek termelésének és felfogalmahozatalának országos rendezése közérdekű alapon. — Dr. Hollósy István	583
A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéhez- tetésével. — Löhnerer Andor	584
A kikelt ősziüzemre felülálló szuperfoszfátjának termést fo- kozó hatása. — Váradi Szabó János	584
Egy 280 négyzetöles házikert számadása. — Herczeg Sándorné	585
<b>Kérdések és feleletek</b>	585
Kérdések: Meddig lehet őszi búzát és rozstól vetni? Ny. B. — Tavaszai buza vetésideje. T. T. — Jelfőfűcs- kák a kertben. A. M.	
Feleletek: Dahlia szaporítása magról. Balogh Bálint	
<b>Kisebbszakközlemények</b>	585
<b>Hírek</b>	586



(Időjárás, gazdasági helyzet. — A drágaságról — Serényi Béla gróf beszéde.)

Mikor valaki fáradt, álmos, éhes és szomjas, akkor nem bir enni, vagy inni, nem tud aludni, de még pihenni, feküdni sem; a sokból egyik sem izlik. Ilyenformán vagyunk mi most a szemlénk megírásával.

Tulajdonképpen igen sok szemleanyag halmozódott fel a lefolyt héten, azonban a nyomdatulajdonosok körlevele értelmében a lapkiadókra nehezedő 30%-os áremelés fékezésképpen hat a szerkesztőség irómaníájára s a lehető legszükségebbre kell szorítkoznunk. — Kezdjük mint rendesen szólni az időjárásról, melynek tulnedves volta miatt alig 50%-a van az őszi kalászosoknak elvetve, azt nem csak olvassuk, részben látjuk is, de az OMGE 12-iki közgyűlésen összesereglett több mint 200 gazdatárs egybehangzó nyilatkozata is igazolja. Természetesen, hol rá lehet menni a földre, ott még mindig folyik a vetés s hogy mily reménnyel kecsegtet, azt majd sejtethetjük a jövő héten, hogyha a mai számunkban feltett kérdésre a szakszerű feleletet megkapjuk.

Nagy károkat okoztak a legutóbbi héten a sokfelé dühöngő árvizek, melyek a nagy esőzések

és a felvidéki hó hirtelen olvadása folytán létesültek. Talán a Maros végzett legtöbb romboló munkát, de azért a többi folyó és patak is kivette részét a rakoncátlanságból. Sok szép őszi vetés tönkresilányult, sok remény füstbe ment és nem egy helyen a ki nem eredett répa, burgonya s a le nem tört kukorica is víz alá kerülve semmisült meg. A kár hazánkban több millióra rug. Jövőre igen apasztotta ez a vész is kilátásainkat. — Ugy értesültünk, hogy a vadállományban is sok kárt tett az árvíz.

Most megint kezd kissé hűvösebb lenni s talán újból fagyokat is várhatunk s ha ezek ismét be-  
köszöntenek, azonnal lássanak gazdatársaink a jégvágás és hordáshoz, mert az időjósok szerint enyhe télre van kilátás, nehogy jég nélkül maradjanak, mint néhány év előtt. Habár fogytán az állat és kevés a tej, azért jég mégis csak kell; gyűjtsük tehát a mint jelentkezik.

Mindig csak a régi nótát fujják az egyesült gyárak, így a szappan árát újra emelik, hogy a fogyasztó összelapított zsebébe, még laposabbá tegyék. Hol van az a kormány, mely az ilyen üzelmeknek véget tudna vetni? — A szeszár hatóságilag meg van állapítva, de azért vigan folyik a szeszüzem, úgy hogy már a likőr- és eczetgyárosok is kifakadnak ellene. Legutóbb ugyanis a Likörgyárosok és Gyümölcslepárolók Országos Egyesülete és az Eczetgyárosok Országos Egyesülete Zwack Lajos vezetése alatt Teleszky János pénzügyminisztertől sürgős intézkedéseket kért a szeszhiány megszüntetése érdekében, mert a szesznek a maximális áron felül Ausztriába való kivitele következtében a belföldi szeszpiac és eczetgyártás szesz nélkül marad. A miniszter ezt kilátásba helyezte és kijelentette, hogy mihielyt ilyen konkrét eladásról értesül, az eladó ellen a legszigorubbban fog eljárni. — Most várjuk az eredményt.

A liszt még mindig megy vigan Ausztriába, mint egy hírünkben kitűnik s úgy látszik a hatósági intézkedések sem tudnak gátat vetni a csempészetnek.

Irhatnánk még egy tucsat hasonló szemelvényeket, de az OMGE és GEOSz gyűléseiben elhangzott szónoklatokban, melyeket bő kivonatban közlünk, ugys bőven van szó a visszaélések több eseteiről.

Irigykedve néztünk a jó vidékiekre, kik között akad olyan is, ki 16 fillérért kap vagy ad friss, egészséges, teljes tehén-tejet, vagy 4—4.5 koronás zsírt; de leintettek a derék bácsik, mert a petróleum, a mit égetnek, az olaj mivel a gépeket kenik, a bőr, miből a lábbeli, a szíjak, a szerzők stb. készülnek falun még drágábbak, mint a városban s a ruházati cikkek, a gazda-

sági eszközök, minden, mire minden áldott nap szükségük van a kis- és nagy községek lakóinak, méregdrága s míg a városban csak meg lehet szerezni azt, a mi kell, addig kint bizony csak utánjárás, időmulasztás, költség pazarlás után tudják rosszabb minőségben és nagyobb árban megkapni, mint a városiak. Ne irigyeljük tehát őket, mert ha az élelmezés olcsóbb is, más minden drágább falun. — Egyik azt mesélte, hogy a fa — erdeje nincs neki — drágább a pusztán, mint a fő- és székvárosban s a szén sem olcsóbb, pedig fűteni többet kell a szél útjában levő tanya-  
nyákon.

Kimagasló eseménye a lefolyt hétnek gróf Serényi Béla volt földm. miniszter beszéde, ki mint igaz magyar ember a pártfegyelmet és egyéb béklyókat félretéve, nagyon őszintén, józanul fogva fel a helyzetet és nemcsak kifogásolta azt, a mit a kormány és mások elmulasztottak vagy rosszul csináltak, de meg is mondta, hogy miként kellett volna egyet s mást megcselekedni s ő hogyan hajtott volna végre ezt vagy amazt. Nem a körmönfont diplomata vagy a szenvedélyes politikus beszélt Serényiből, hanem a gyakorlati gazda, az egész férfi, a hazáját szerető honfi. Mi nem foglalkozunk politikával, nem is szabad lapjainknak ezt a mesterséget folytatni, de Serényi beszéde úgy szívünkhöz szólt, úgy megegyezik minden mondata a mi szerény nézeteinkkel, véleményeinkkel, hogy örömmel feltűnk el a szónoklat olvasásakor és azt hisszük t. gazdatársaink, szívesen veszik, ha alábbiakban kivonatilag leközzöljük annak egyes részleteit.

Serényi Béla gróf, volt földmívelési miniszter, a f. hó 9-iki ülésen éles bonczkés alá vette a kormány és a városok háborus gazdasági politikáját. Helytelenítette a requirálás módját. Ő nem requirált volna idegenekkel, hanem azt rábízta volna a szolgabírói hivatalokra. A szolgabírákhoz hozzáadta volna a finanszokat és a csendőroket. Későn maximálták a zsír árát. Konstatálni kívánja, hogy a fővárosnak gazdasági kulturális kisugárzása egyenlő a nullával Nagy hibája Budapest fővárosnak, hogy nem gondoskodott arról, hogy ellássa lakosságát élelmiszerekkel a békeben és még kevésbbé gondolt arra a gazdasági krízis vagy katasztrófa esetére. Hivatkozva a berlini zöldségtermelésre, elismeri, hogy egy év alatt nem lehet zöldségtermelést teremteni, de a zöldségszáritást meg lehetett volna szervezni. Mindent el kell követni az intenzívebb gazdálkodás érdekében és akkor legalább 20 percenttel tudjuk emelni a föld termelőképeségét. Az elemi iskolákban semmi gondot sem fordítanak a gazdasági ismeretekre. Magyarorszá-

**TAKARMÁNYDARA (KORPA)**

**TENGERICSUTKÁBÓL**

a LANZ-féle őrlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint KITÜNŐ TAKARMÁNY értékesíthető.

AJÁNLATTAL SZOLGÁL:

**HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52g.**

Sürgönczim: CASE BUDAPEST.

Eredeti  
amerikai

**CASE**

gőzszántó-  
gépek,  
a c z é l  
c s é p l ő k.

**STOVER**

amerikai benzinmoto-  
rok és lokomobilok.



gon a főjövédelmet a földbirtokból kell várni, mert ez a legnagyobb hányada a nemzeti vagyonnak. A vetések gyöngye eredményét feltételül is okozta, hogy a vidéken nem korlátozták a vásárokat, a melyek elvonják az embereket és az állatokat a produktív munkától. A vásár a naplopás és tivornyázás székhelye. Nemrég figyelemmel kísérte egy disznó sorsát az egyik vásáron: Az ára eredetileg 100 korona volt, a vásáron már 200 koronáért kínálták, ott aztán öt embernek a kezén ment keresztül és természetesen mindegyik emelte az árat néhány százalékkal. Ez a drágaság egyik főoka. A városok nagy hibát követtek el, mert nem igyekeztek arra, hogy a termelőt összehozzák a fogyasztóval. Különösen Budapesten a naplopó ügynökök és közvetítők óriási hada férközik a termelő és a fogyasztó közé. A visszaélések onnan származnak, hogy százzszámra szaladgálnak az emberek, a kik nem tudnak mit csinálni, a kiknek nincs más foglalkozása, mint másokat becsapni és meglopni. — Serényi beszédét az ellenzék zajos tetszéssel kísérte, majd beszéde végén a kormány tagjai is üdvözölték. Serényi nem szorult dicséretünkre, de mi, kik minisztersége alatt is több ízben meghajtottuk előtte az elismerés lobogóját, szeretnénk, ha erre újból alkalom nyílne.

**Az OMGE. és a GEOSz. közgyűlése.** F. hó 12-én délelőtt az Alkotmány-utca 29. szám alatt, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete székházának nagytermében tartotta meg ez évi rendes közgyűlést az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Bujanovics Sándor elnöklésével. A közgyűlésen az egyesület budapesti és vidéki tagjai nagy számban jelentek meg. (Több mint kétszázán.) Ott láttuk többek között: Wekerle Sándort, Eszterházy Miklós herceget, Deseffy Aurélt, Darányi Ignácot, gróf Zselénski Róbertet, Ottlik Iván államtitkár, a ki a kormányt képviselte, Serbán János miniszteri tanácsost és még számos előkelő gazdát. A közgyűlés tíz óraker kezdődött.

Bujanovics Sándor elnök a napirend első pontjaként határozati javaslatot nyújtott be, amely szerint a közgyűlésen egybegyűlt gazdaközönség köszönetét és halálját fejezi ki vitéz hadseregünknek. Hosszantartó lelkes éljenzéssel fogadta a közgyűlés a javaslatot.

A Rubinek Gyula igazgató által beterjesztett 1914. évi jelentést, a mely az Omge céltudatos és mintaszerű érdekvédelmi munkásságáról és az egyesület állandó erősödéséről ad számot, Ugron Zoltán hozzászólása után tudomásul vették.

Mutschenbacher Emil titkár jelentését és a költségvetést is magáévá tette a közgyűlés, a mely a választások során az igazgató-választmányba megválasztotta 6 évre: Bethlen István gróf, Bolla Mihály, Csekonics Sándor gróf, Darányi Béla, Deseffy Emil gróf, Dubravszky Róbert, Erős Rezső, Förster Aurél dr., Kohner Adolf báró dr., Korányi Frigyes báró dr., Makfalvy Géza, Matta Árpád dr., Nagy Ferencz dr., Pálffy Béla gróf, Piller Kálmán, Sáhgy Gyula dr., Somssich László gróf, ifj. Sporzon Pál, Teleki József gróf, Ujhelyi Imre. Öt évre: Czainer Nándor, Gyárfás József. Három évre: Kokas József. A számvizsgáló-bizottságba: Bolla Mihály, Drucker Jenő dr., Kúszler Henrik, Láng József, ráthonyi Reusz Henrik tagokat.

Azután az indítványokat tárgyalták. A tavaszi vetőmag beszerzéséről való gondoskodás tárgyában érkezett indítvány alapján a közgyűlés elhatározta, hogy az indítvány értelmében előterjesztést intéz a földmivelségi kormányhoz.

Ottlik Iván államtitkár a miniszter megbízásából kijelentette, hogy a kormány a kedvezőtlen időjárás következtében elmaradt téli vetések pótlása érdekében mindent megtesz és a tavaszi vetőmag beszerzésével s ennek a gazdák rendelkezésére való bocsájtásával akar segíteni és elhatározta, hogy a földmivelségi tárca terhére 100.000 q. tavaszi búzát, 600.000 q. árpát, 400.000 q. zabot 5000 q. kölest fog a Haditermény által beszerzett készletekből vásárolni. Az ország különböző részeiben felállítandó gabonarakarokban helyezik el a gazdáknak január közepéig kell bejelenteni a szükségletüket s a Mezőgazdák Szövetkezete fogja árusítani részükre a vetőmagot. Ellenőrizni fogják, hogy minden mezőgazda csak annyi vetőmagot vegyen igénybe, a mennyire valóban szüksége van; ezt az ellenőrzést a gazdatársadalom tagjaiból alakítandó szervezetre bizzák. A vetőmag szállítási nehézségek csökkentésére szükséges lesz, hogy a gazdák ott szerezzék be a vetőmagot, a hol legkönnyebben hozzáférhetnek. A kormány a bab és tengeri vetőmag beszerzése iránt is intézkedni fog s a földmivelségi miniszter azt kívánja, hogy mindazokat a kívánságokat, a melyek a gazdaságszadalom részéről elhangznak, a gazdatársadalom képviselői véleményének meghallgatásával intézzék el.

Schlesinger Gyula hozzászólása után az államtitkár kijelentéseit megnyugvással vette a közgyűlés tudomásul, azután napirendre tért Halbrohr Mórnak a felmentések tárgyában, valamint Wein Gáspárnak a

cselekedtartás csökkentése dolgában beadott indítványai felett.

Ezzel az Omge közgyűlése véget ért.

**A GEOSz közgyűlése.** A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének nagygyűlésén Darányi Ignác napirend előtt szót kért, hogy a vámpolitikai helyzetről nyilatkozzék. Nehéz helyzetben vagyunk — ugymond — s talán még sulyosabb helyzet élébe nézünk és épp ezért kell, hogy vámvédelmi és állategészségügyi oltalmunkhoz ragaszkodjunk, teljesen jogos az a kívánságunk, hogy a mi vámvédelmünk ne legyen kisebb, mint a minőben a német mezőgazdaságnak része van. Nekünk Németországnak olyan kedvezményeket kell biztosítani, a minőben másokat nem részesítünk. Németországgal együtt kell a kereskedelmi politikát csinálni. Németország megmutatta, hogy a mezőgazdasági védelem nem történik az ipar rovására, az erőteljes vámvédelmet össze lehet kötni erős ipari akcióval. A mai élmezőny mizériák szempontjából talán bizonyos köröknek az érdeke, hogy bennünket tegyenek felelőssé az élmezőny bajaiért. Mi védekezünk e felfogás ellen, mert nem való az, hogy addig, míg a gazdák a harcsteren vannak, addig őket idehaza igazságtalan bántódás érje.

Ottlik államtitkár nem hivatalos megbízásból beszél hanem egyéni felfogásának ad kifejezést. A brit birodalom az ő gazdasági tulsúlyának veszélyeztetése miatt indította a háborút s ezért a háboru után a gazdasági politikai kérdések elintézésére az a béketárgyalások egyik legfontosabb mozzanata. A magyar gazdasági érdekek védelméért a kormányi abban a szellemben fogja irányítani, a melyet Darányi felszólalásában jelzett és a mely a magyar kormány felfogásával is megegyezik.

Darányi Ignác fejtegetéseit az egész közgyűlés nagy éljenzéssel és tapssal tette magáévá; azután Rubinek Gyula a november 28-án a budapesti iparkamarában tartott drágasági ankét állásfoglalását vette beható bírálat alá. Fejtegetésének lényege ez volt:

A háborura se Németország, se mi nem voltunk kellőképpen elkészülve, nem tudtuk az orosz készüldésről, mert ha tudtunk volna, gazdaságilag is készültünk volna rá. A hadsereg olyan igényekkel állt elő, amelyeket normális terméssel nem tudtunk volna kielégíteni. A hadsereg szükségletének gyors kielégítése volt egyik oka a drágaság felidézésének, Rossz termésünk volt, a termés eredményét az időjárás 47 millióról 35-re csökkentette, ez volt legnagyobb baj. A drágasági ankét memoranduma fehozza, hogy a kormány elkésett intézkedéseivel. Igaz, hogy elkésett, de nem a fogyasztásra hárult ebből baj, hanem a termelésre. A vámfelüggesztést sohasem ellenezte a gazdatársadalom, de nem is várt tőle eredményt s a tapasztalat neki adott igazat. Hiszen nem volt behozatal, mert az ántant nyomása alatt álltak még a neutrális államok is. Romániában még ma is ott vannak a készletek, a mit ott vásároltunk s kifizettünk, hiszen felfüggesztettük a gabonavámokat, Románia megtiltotta a kivittelt. Az ankét egyetlen szónoka sem említette a városok szervezetlenségét, ezt a háboru abnormis viszonyai mellett pótolni nem lehetett. A drágasági ankét azonban teljesen figyelmen kívül hagyott egy kérdést: a spekulációt. Pár év előtt volt egy drágasági ankét, a melyen a vásárcsarnok igazgatósága kimutatta, hogy a közvetítő kereskedelem hogy fokozza Budapesten a drágaságot. A galicziai menekültek jöttek ide s működésükkel hadiadóalanyok lettek. Ezek okoztak kárt a termelőnek és fogyasztónak. Mondták, hogy vannak gazdák is, a kik spekulálnak. De ne felejtse el, hogy a gazdák a múlt évben olcsón adták el s felajánlották a terményeiket, de ezt a mennyiséget a közvetítők kétszeres-háromszoros áron adták el. A gazdák is felbuzdultak a példákön s nem adták olcsón az árujukat s maguk is igyekeztek haszonnal értékesíteni a termelésüket. A kormány hibás intézkedései között meg kell említenünk, hogy azok, a kik meg nem engedett hasznot értek el, nem büntették sulyosan és nem maximálták az ipari cikkek árát. Van azonban a drágasági ankétnek egy csattanója, az, hogy ellenünk kijátszotta Németországot, hogy dacára annak, hogy Németország nem agrár-állam s ott mégis olcsóbban élnek, mint nálunk. De elfelejtették, hogy nekünk Ausztria szükségletének kielégítéséről is gondoskodni kell, aztán, ha nálunk gazdasági kérdésben határozni kell, a magyar kormányunk Ausztriával kell előbb meg egyezni, aztán mi a hadvezetőséggel, tehát mi magunk általában nem is intézkedhetünk gazdasági kérdésekben. Németországban más a helyzet, a kultúra magasabb foka, a szervezettség, az állami közigazgatásban a németországi állapotokat nem lehet összehasonlítani a miénkkel, neki van a legjobban kiépített vasuti hálózata, vízi útja. Hogy lehet összehasonlítani ezzel a miénkkel, a mi vasutjaink a háboru óta sokkal jobban meg voltak terhelve katonai szállításokkal, mint a német vasutak. Az ankétan felemlítették azt is, hogy Németországban olcsóbb a marhahús, mint nálunk. Ámde Németországban rossz húst fogyasztanak, mert a gazdák takarmányhiány miatt kénytelenek nagy számban levágni a sovány marhákat. Az ankétan azt kívánták, hogy nálunk is be kellene hozni a kényszervágatást, no hiszen akkor volna nálunk a háboru után igazi husdrágaság! Az ankét memoranduma az ázsióról is megemlékezett, hogy az ázsióknak semmi hatása nincs a közélémezésre, holott tudjuk, hogy a nagybankok mennyit keresnek az ázsiókn. A németországi példára való hivatkozás kapcsán meg kell említeni,

hogy Németországban is panaszokodnak. Ott is hibáztatják a spekuláció elharapódzását, azt, hogy ott sem hajtják végre a kormányrendeletet, panaszokodnak ott is a sertés-kényszervágás miatt, levágtak hatmillió sertést, felfüstölték s a hus nagy része elromlott; ott is panaszokodnak a requirálás miatt, de az ántant országaiban is hasonló a helyzet. Ebből az a tanulság, hogy a mint megbolygatják gazdasági helyzetet, felfordul minden, minden baj ebből származik. Rubinek ezután a tejkérdéssel is foglalkozik és azt mondja, hogy nem az kell, hogy olcsó tej legyen, hanem hogy tej legyen, az olcsóság lehetetlen jelszavával nem csak a termelést károsítom, de a fogyasztást is, mert ez a kiéhezettetéshez vezet, mert nem lehet az összes élelmiszereket requirálni és egyenlően elosztani, mert csak ez volna egyetlen célravezető eszköze a drágaság elleni küzdelemnek. Németországban nem vádolja senki a mezőgazdaságot a drágaság fokozásával, ellenkezőleg, ott mindenki azt hirdeti, hogy az ántant kiéhezettési tervét a német mezőgazdaság hiúsította meg. Ott fenn akarják tartani a mezőgazdasági vámvédelmet. Nálunk a mezőgazdasági vámvédelem ellen küzdenek az ipari szervezetek s a drágasági ankét csak ürügyül szolgált arra, hogy ezt a kívánságukat hangoztatták. Ezek a támadások a legrosszabb időben hangzottak el, akkor, a mikor a magyar paraszt dicsősége előtt mindenki kalapot emel és a mikor az itthonmaradottak is teljesítik kötelességüket. (Eljenzés és taps.) Nekünk, kik itthon maradtunk, kell megvédeni azokat, a kik éreftünk küzdenek, nekünk kell megvédeni kunyhóikat és földjüket. Tiltakozunk az ország érdekében a vádak ellen, mert ennek az országnak erős mezőgazdaságra szüksége van. (Eljenzés.) Ajánlja a határozati javaslat elfogadását.

A javaslat szövege ez: Mondja ki a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének 1915 deczember 12-iki nagygyűlése, hogy a gazdatársadalom, bár a termelési osztályok közül a mezőgazdaságra nehezedik legsúlyosabban a háboru terhe, bár a termelés fokozására irányuló minden törekvése meddő maradt és a háboru tartama alatt sohasem tiltakozott semmiféle vámfelüggesztés, tarifakezdemény és bármely kormányintézkedés ellen, még akkor sem, ha annak czéltalanságáról, vagy a mezőgazdaságra nézve káros és felesleges zaklató voltáról meg volt győződve, ha azzal a hadsereg és a közélémezés fontos érdekeit vélte szolgálni; bár nem tiltakozott a moratórium ellen, a mely a pénzintézeteknek és az iparvállalatoknak nagy kedvezményeket nyújtott, noha a hitel megvonása a mezőgazdálkodás menetét nagy mérvben nehezítette; nem tiltakozott az ipar vámvédelme és adó-és tarifális kedvezményezése ellen s természetesen és szükségesnek találja, hogy a társadalomnak azon elemei, a melyeknek keresete, illetve jövedelme a háboru alatt változatlan maradt, esetleg a családfo behívása folytán teljesen elmaradt, a drágaság miatt feljajdulnak és a kormány segítő támogatásait várják: mégis sajnálattal látja, hogy a háboru követelte új kiegyezési tárgyalások szövegében, a mikor a magyar gazdasági élet osztatlan egyetértésére volna szükség, a magyar ipari és kereskedelmi körök a drágaság ódiúmat a gazdákra hárítják. Sajnálattal látja, hogy az ipari és kereskedelmi szervezetek a háborus viszonyok, a rossz termés, az erélytelen és elkésett kormányintézkedések és a spekulációk szerelensége folytán felidézött drágaság ürügyét felhasználva, annak egész ódiúmat a november 28-án a budapesti kereskedelmi és iparkamara egész alatt megtartott, ugynevezett drágasági ankétan a mezőgazdaságra akarja hárítani.

Arra a mezőgazdaságra, a mely csak szenvedő alanya a sokszor czéltalan, de mindig zaklató kormányrendeletek tömegének, a melyek gazdasági rendelkezését, szabadságát, terményeit, állatait, fogatait, sőt személyét is teljesen megkötik. Kizártnak tartjuk, hogy a jövőben eddigi vámpolitikai irányunkkal szakítsunk, mégis a leghatározottabban tiltakozunk az ezen az ankétan megnyilatkozó gyűlölködő hang, kicsinyes vadaskodás és a tények hamis beállításai ellen, mert világos előttünk a törekvés, a mely nem egyéb, mint a drágaság ürügyének felhasználásával a közvéleményt meg-hamisítani, félrevezetni, a mezőgazdaság vámvédelme ellen hangolni és végeredményben az agrár vámvédelmet feldönteni. Különösen tiltakozunk az ellen, hogy azok álljanak elő a minden-esetre sulyos gazdasági és szociális baj: a drágaság panaszával, a kik a meg'íthetőségeit nemcsak nem érzik, hanem a háborus állapot anyagi előnyeit a legbőségesebben kihasználják és azok vádolják meg az ország legnagyobb és legfontosabb termelő-osztályát kapzsisággal és illektelen nyereszéskedéssel, a kiknek korlátlan gazdálkodását a gazdatársadalom de az egész fogyasztó közönség is a kormány különös elnézésével tehetetlenül elszenvetni kénytelen.

Zselénszky Róbert gróf szolt ezután, néhány gyakorlati adattal rombolva le a novemberi drágasági ankét memorandumának felületet és tendenciós vadjait. Rámutatott például arra, hogy míg ő az idei krumplitermését bizonyos Schönfeld Pit-n kásznak mázsánként 7 koronáért adta el, azt olvasa a drágasági memorandumban, hogy a burgonya ára 15 korona, mire eljut a budapesti munkás asztalára! A holdankénti háborus jövedelem abszurd nagyításával szemben adatokkal bizonyítja, hogy neki a homoki birtok 15, a síkföldi 20 korona hozott hozott átlagosan. A mi a kevészzámu hadifogoly munkáját illeti, az átlag napi 6 koronába került a gazdáknak. Egyik birtokát parcella-bérlet útján



# ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK”  
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok” nélkül:

Egész évre ..... 10 kor.  
Fél „ ..... 5 „

**TELEFON: József 40—66.**

Az e lapokban foglalt czikkeikért minden utánnomási jog fentartva.

## TARTALOM.

A tenyészsortések téli és nyári takarmányozása	Lap 208
Könyvismertetés	208
Kérdések és feleletek	208
Kérdések: Cselédtehténtartásra mennyi eleség kell?	
B. L. — Milyen sertésfajtát tenyészszek? B. S. I.	
Feleletek: A kappanozás. Végh Kálmán Máttyás.	
Csikók jelzése	
Kisebbszakközlemények	204
Hírek	204



## JÁRVÁNYOK

fellépte esetén forduljon a

## LABORATORIUM

VÉDŐOLTÓANYAGOK TERMELÉSÉRE  
RÉSZVÉNYTÁRS. IGAZGATÓSÁGAHOZ  
BUDAPEST, IX., LÓNYAY-UTCA 18/B.

Sürgőnyczim: Vaccin, Budapest,

Interurban } reggel 7-től este 6-ig: József 20—14.  
telefon: } este és éjjel: József 22—58.

**Az intézet anyagai egész Európában elterjedtek s megbízhatóságuk, állandó bakteriológiai karakterük és hatékonyságuk közismeretes. Felvilágosítások, szaktanácsok és laboratóriumi vizsgálatok díjmentesek.**

### A tenyészsertések téli és nyári takarmányozása.

Lehmann göttingeni tanár javasolja, hogy a takarmányozással úgy rendezkedjünk be, mintha a háboru még jövő telig tartana. A nyári időben fő a zöldtakarmányozás és legeltetés, télen a répa- és burgonyaetetés. Hízó sertésnek csak jól emészthető takarmányt nyújthatunk, azaz olyat, melynek 80%-át értékesítik az állatok. A czékla-répa 90%-a, a burgonya 95%-a, a karórépa 97%-a emészthetők. A répa és burgonya ugyan könnyen emészthető, magukban mégsem eleget adnak. Adagolásuk esetén még egyéb póttakarmányra is szükség van.

A tenyészsertések számára nem követeljük meg, hogy a takarmány ilyen nagy fokban emészthető legyen; elég, ha 50—60%-ig emészthető. A sertésnek azt a tulajdonságát, hogy a takarmányt jobban értékesítse, még növelni is lehet, ha a sertéssel fiatal korában sok zöld és szálas takarmányt etetünk fel.

A sertések nyári takarmányozásában ügyellett kell lennünk arra, hogy *nem vemhes, vemhes* vagy *szoptató* koczákról van-e szó. A vemhes koczáknak alig kell több takarmány, mint a nem vemhesnek, de a szoptató koczákat már jóval bővebb takarmányozásban kell részesítenünk. A burgonyában és repában azonban igen kevés a fehérje; a gabonaneműekben és a zöld takarmányban közepes mennyiségű. Ezért czélszerű póttakarmánynak babdarát, zabot adni az állatoknak vagy hus és hallisztet is adhatunk, ha ilyes takarmánnyal rendelkezünk. A szoptató koczákkal úgy kell bánnunk, mint a fejős állatokkal. A tej ne a testből, hanem a takarmányból képződjék. A szoptatás idejét, a mennyire csak lehet, meg kell nagyobbítani, a malacok legalább 8 hetes korukig szopjanak, ha a koczáknak elég teje van, természetesen tovább is. Mikor nem ilyen takarmányinséges időben élünk, fontos a takarmányozásban azt az elvet szem előtt tartanunk, hogy a szoptatás ide-

jében a szoptató kocza élősúlyából ne veszítsen, ilyen esetben a malacok igen erőteljesekké válnak. Ehhez azonban a koczanak a szoptatás első hetében hus és hallisztet felül 4 kg. árpadarát kell adnunk, mely mennyiséget a szoptatás 8 hetéig 8 kilóra kell növelnünk.

Ma azonban, midőn a takarmányok szűkében vagyunk, a szoptató koczáknak kevesebb takarmányt nyújtunk, legfeljebb súlyukból veszítenek. A szoptatási idő elteltével a koczák a súlybeli veszteséget hamar kiheverik, negyed év múlva visszaszerzik régi súlyukat. A takarmányozásnak ez a módja az olcsóbbik, főképp azért, mert mindenféle zöldtakarmányt, répát, konyhabulladékot jól felhasználhatunk a sertések takarmányozásában. A [szoptató koczáknak zsiros hallisztet is adhatunk, a hizónak azonban nem! Lehmann tanár fehérjetartalmu takarmányképp a *száraz élesztőt* ajánlja, mely 40%-ig emészthető fehérjét tartalmaz. Hízósertésnek jó takarmány. Belőle hízó sertéseknek a hizlalás utolsó szakában 400 gr.-ot is adnak. Az élesztő a takarmányok ízét javítja és a hizók étvágyát fokozza. A *czukor* mérsékelt mennyiségben jó a tenyészsertéseknek és a malacoknak. Zöldtakarmányozás idején kevés fehérjetartalmu takarmánnyal együtt jó póttakarmány. Ha csak lehet *legeltessük* a sertéseket. Fontos erdei tápláléka a sertéseknek egyebek közt a gomba, melyet a sertések épp úgy értékesítenek, mint a babdarát. Fontos erdei takarmány a mákk, melyből egy-egy sertésnek naponta egy fontot adhatunk. Hogy a makk székrekedést ne okozzon, czélszerű répával vegyest s mivel csak 4% proteint tartalmaz, még soványtej etetésével is kombinálva adagolni. Kinek jó korpája van, azt is adhatja a tenyészsertésnek. Száritott lóhere levelét leforrúzza szintén adhatjuk a sertésnek. Ennek tápértéke vetekszik a korpáéval. A lóhere levelét szárától csépléssel választják el. A lóhere szárát a szarvasmarha jól értékesíti. A szalmaliszt sem emészthetőbb, mint a szalma csak az állatok szívesebben fogyasztják. Lehmann megemlíti, hogy a keményítőgyárakból egy mellékterméket burgonyaszélet néven hoznak forgalomba. Az elnevezés a gazdát meg ne tévessze, belőle venni csak akkor érdemes, ha olcsón árúsítják.



**A Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár** 56-ik évfolyama az 1916-ik évre már megjelent. A nyomozható anyagi viszonyok és egyéb háborus körülmények, valamint az óriási megnövekedett költségek dacára sem kimélt kiadóhivatalunk és szerkesztőségünk fáradságot, hogy a gazdáknak készséggel rendelkezésére bocsássa ezen rég megszokott és közkedveltségnek örvendő naptárát, mely legrégebbi ily alaku szakkalendárium nemcsak hazánkban, de Ausztriában is. E zsebkönyv tartalma éppen oly bőséges, mint a mult esztendei. a különböző táblázatok, átszámítási táblák, rovatolt számtartási mintalapok, átszámítási tabellák, vásár-, posta-, távirat, pénznemek stb. jegyzék, valamint a »Növényegészségügyi Tanácsadó« foglaltatik benne a naptár és jegyzetre való részen kívül és koczkás commissio papiros s jegyzésekre szolgáló tiszta papirost is tartalmaz. Hirdetési között pedig megtalálja a gazda azon forrásokat, melyekből szükségleteit meritheti.

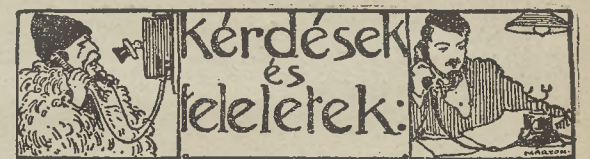
Ára a 3-zori papírdragulás dacára is a régi 2 K 80 fill. (ajánlott küldéssel 3 K 15 fill.), megrendelhető a Gazdasági Lapok kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A ragadós és fertőző állati betegségek ismertetése, valamint az ellenük való okszerű és sikeres védekezés. Irta: **Tátray János** kir. tan., m. kir. állategészségügyi főfelügyelő. Ára 5 K. Kapható a »Patria« r.-t. gazd. szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyv elsősorban azokat az állati betegségeket tárgyalja, a melyek a hetenkint hivatalból kimutatandó betegségek sorába tartoznak. Tárgyalja azután a gazdasági állatállományában leginkább előfordulni szokott egyéb ragadós és fertőző betegségeket, melyek nem kevésbé veszélyeztetik az állatok egészségét. A könyv ezeknek a betegségeknek a gyakorlati életben szükséges általános ismertetésével, tüneteivel és az ellenük való okszerű és ez uton sikeres védekezésével ismerteti meg az olvasót.

Az állattenyésztőt és állattartót sokszor igen érzékeny anyagi veszteség éri nemcsak nagy állatai, hanem a szopós és a növendékállatok, valamint a háziszárnyasok megbetegedése és nem ritkán tetemes elhullása révén. Azonban ha az illetők e könyv könnyen megérthető tartalma által tájékoztatva vannak a védekezésnek minden esetben szükséges gyakorlati tennivalóiról, akkor sohasem éri őket az a károsodás, mint az esetben, a mikor ezen tudnivalók hiányában az esetleg felmerült betegségek leküzdését czélzó védekezéshez rendesen elkésve fognak hozzá.

A könyv nemcsak az állattenyésztőknek és az állattartóknak, hanem a gazdasági egyesületeknek, községeknek, gazdaköröknek mindenkor időszerű és hasznos olvasmányul szolgálhat. Egyben a könyv ára oly csekély, hogy az összeg az állati betegségek elleni sikeres védekezések útján sokszorososan megtérül, annál is inkább, mert a mostani rendkívüli nagy állatárak mellett egy-egy állat is már vagyonszámba menő értéket képvisel.



**Kérdés.** Cselédtehténtartásra mennyi eleség kell?

A helybeli gazdasági cselédeknek van tehténtartásuk. A téli takarmányozásuk körül sok kellemetlenség fordul elő s adja a sok vesződséget.

A tehténtartásnak: alapul naponként 8—10 kg. tavaszi szalma és széna adatik, gazdasági cseléd által kikötve kevésbe (porczió).

A következő évben szeretném a szegődményes bérlevélben kikötni az alant felsorolt takarmányozás egyikét, a melyik leggazdaságosabbnak mutatkozik, illetőleg lesz. 1. fűkaszaláskor: a szénának felrakása *szekerenként* azonnal a gazdasági cselédnek behordani. 2. A rétből a cselédnek átadni egy bizonyos nagyságu területet s mekkora nagyságu terület számítódna pl. egy darab tehténtartásra?

Mindkét esetben a gazdaságnak az az előnye volna, hogy egy gazdasági cseléd a naponkénti kikötés alul felmentődne s a gazdaságnak továbbra ezzel gondja nem volna. B. L.

**Kérdés.** Milyen sertésfajtát tenyészszek?

A jelenlegi viszonyok sertéstartásra kényszerítenek, miután azonban legelővel s nagyobb kifutóval nem rendelkezem, tisztelettel kérdem önöket, hogy minő malacokat vegyek? B. S. I.

**Felelet.** A kappanozás című kérdésre. Első tekintetre, olvasván a t. kérdező szavait, kissé meghökken az ember és önkénytelenül nyelvére tolokodik a hirtelen válasz, már hogyan lehetne kappant képzelni kappanozás nélkül. Tulajdonképpen nem is lehet; de izletes husu baromfit mégis lehet nevelni a kakasból kappan-



nozás nélkül is, ha a kakasokat az ivarérettség előtt mind elkülönítik a jércéktől. Fő, hogy a kakas funkcióját még ne teljesítette legyen. Ekkor intenzíven táplálva, a kakas is meghízik és husa is izletes lesz, még pedig éppen úgy, mint a kappané. Természetes, ez csak bizonyos korig lehetséges, mert azért a feléledő nemi ösztön mégis csak zavarólag hat a fiatal kakasok hizására és valószínűen husuk porhanyós voltára is. A ki ilymódon akarja a piacot vagy nagyobb fogyasztást ellátni hizalt kakasokkal, különböző időben kell költetni kora tavasztól, késő őszig. Ez az egyik vélemény. Ezzel szemben Kövy József (»Az okszerű baromfitenyésztés« 1908. 91. l.) kategorice, szóról-szóra ezt mondja:

Ujabb időben lehet oly nézetet is hallani, hogy fölösleges dolog a kappanozás, mivel a fiatal kakasok külön zárva, legalább is oly izletes húst adnak, mint a kappan. Hát ez igaz! De emellett tudni kell azt is, hogy a kappan nemcsak az izletes husa miatt kívánatos, hanem mert ugyanolyan idő alatt s ugyanannyi takarmányért sokszor 1½ kilóval több húst termel, mint a nem kappanosított kakas. Ez nem vitatható.

Szerintem is ez a helyes vélemény.

A mit kérdező a fájdalmas műtétről, mellyel megkínózzák a szegény párákat, említ, csak világfájdalmas frázis. Egyébként lehet érzéketleníteni is az állatot; ez iránt azonban külön javaslat lenne teendő előbb, mert ma még a herélés érzéketlenítéssel nem történik.

Végh Kálmán, Mátyás.

**Felelet.** Csikók jegyzése című kérdésre

A legtöbb kíváncsúnak megfelelő jegyzés ma is a lovak sütése, a bélyeget a lovak patájára, a far vagy nyak tájékára sűtik. A bélyegsütés kétségtelenül állatkinzás. A bélyegsütés helyett a sörénybe vagy farokba font bádóg- vagy ólomlemezket alkalmazhatunk. Ez a jegyzés ugyan nem tartós, de azért elég nagy ideig megmarad, mint ezt a hadsereg lovain látjuk.

A phlegmásabb természetű állatokra (szarvasmarha, sertés) újabban igen czélszerű fülgombokat alkalmaznak. (Hink - Drawert rendszerű.) Ezeket azonban a lovak fülebe kapcsolni, a lovak izgékony, ideges természeténél fogva, lehetetlen. Az ilyen jegyzés amugy is éktelenitén az állatot.

—a.

**A biorizált tej.** A nyers tej, miként széles körökben ismeretes, gyakran tartalmaz magában ártalmas alkatrészeket, melyeket röviden bacillusoknak szoktak köznyelven nevezni. Ezek paszteurizálással, sterilizálással vagy főzéssel tételnek rendszerint ártalmatlanná. Mindezek a módszerek ugyan felette megbízhatók, de az a hátrányuk, hogy a nyers tejet megfosztják egy némelyik előnyétől. Például bebizonyított tény, hogy főtt tejjel nem lehet borjúkat fölnevelni és az is köztudomású, hogy a chemiai változások következtében a főtt tej ize szintén előnytelenül változik. Körülbelül ezek a körülmények kényszerítették a szakembereket arra, hogy ez irányban a tejjel újabb kísérleteket tegyenek. Mostanában sikerült új módszert találniok, melynek segítségével a tej ártalmas alkatrészeit akképpen tehetik ártalmatlanná, hogy az a tejet előnyeitől ez által nem fosztja meg. Ez a módszer a  *biorizáció*  nevet kapta a keresztségben és abból áll, hogy a tejet erős nyomás alatt egy ürbe fecskendezik. Ebben az ürben felmelegített levegő van, a hol a tej 75% ra melegszik fel. Miután azonban a tej ismételen hirtelenül lehűtetik, nem veszi el a nyers tej tulajdonságait, de a melegség, melyen keresztül jutott, mégis megöli az ártalmas bacillusokat. A biorizált tej ize semmiben sem különbözik a nyers tej izétől és e tekintetben a változás fel sem ismerhető.

K. Zd.

**Fehér kutyák és fehér macskák siketése.** Darwin a fajok eredetéről irt művében a korrelatív elváltozások között fölemlíti, hogy a kékszemű fehér macskák többnyire siketek. Darwin előtt Blumerbach hívta fel a figyelmet arra, hogy a hosszú, selymes szőrű angora és perzsa macskák többnyire nagyot hallanak. Az angora macskák példája alapján már a nagyközség egy része is tudja, hogy a bőr és szőrzet festéknélküliségével gyakran együtt jár a kék szem és a siketség. Ravitz említi, hogy Rovignóban és Görz vidékén egy fehér, hosszuszőrű macskafajt tenyésztettek, melyet ott »gatti-amerikani«-nak neveznek és a melyek közül a legszebb példányok többnyire siketek. A kutyáknál már ritkább a fehérszőrűség, a kék szem és a siketség együttes előfordulása. Az ismertett eseteket itt is a nemesebb fajtákhoz tartozó állatokon (foxterrier, dalmát dogg) észlelték. A siketség ilyen kutyáknál, éppen úgy, mint macskáknál, veleszületett, nem pedig későbbben fejlődött ki.

**A lótetvek irtása.** A téli hadjárat egyik kellemetlensége a tetvek okozta csapás. A porosz hadseregben a tetvek irtására utasítást adtak ki, mely lovaink gondozása szempontjából bennünket is érdekel.

A tetvek vérszívó elősködők, melyek peték (serkék) utján szaporodnak. A serkét tapadós burok vonja, mellyel szorosan hozzátapad a ló szőrszálához és kicsi fehér esomócska formájában tűnik fel. A tetvek valamennyi háziállaton elősködnek, de mindegyiken más-más fajta. A lótetvek legalább állandóan az emberen nem telepednek meg.

A tetvek elterjedésére a téli idő kedvező, midőn az állatokat hosszú fedő szőr borítja, főképp a rosszul táplált, de legkivált a rossz ápolásban részesült állatokon kényük-kedvök szerint elszaporodnak. Igen hamar az állomány valamennyi lován elterjednek. Ha a tetvek így megfészkelik magukat, kiirtásuk nem könnyű. Ez elősködő néhány példány egyik téltől a másikig is meghúzódhat az állaton, még pedig a hosszú szőrrel fedett helyeken, a sörény alatt, a farok környékén, a bokaszőrben.

Tünetek. Heves viszkettség, az állatok dörzsölik magukat, egyes testrészeit harapdálják. Lábaikkal, kivált éjszaka erősen taposnak. Az állatok szőre helyenként lehorzsol, fénytelen, durva. A bőr egyenetlen gyuladással duzzadt. Némelykor hólyagok, csomók támadnak a bőrön. A lótetvek kékeszürke színűek.

A tetvek megfertőzte állatot gondosan kell tisztogatni, fésülni, kefélni. Czélszerű az ilyen állatokat lenyírni, hogy az elősködő életfeltételeit megvonjuk. Ajánlatos a trágyát az istállóból kihordani. Az istálló berendezési tárgyait forró vízzel lemosni. Az istálló falát pedig czélszerű chlormésszel bemeszeln. Védekezés czéljából már nyáron ajánlatos a lovakat, illetve sörényüket, a farok környékét, a bokaszőrt egypárszor 3%-os kreolin oldattal vagy 3%-os kresol-szappan oldattal jól lemosni. Az utasítás orvosszereket is sorol fel, melyeknek alkalmazását bizuk tapasztalt állatorvosra.

—a.

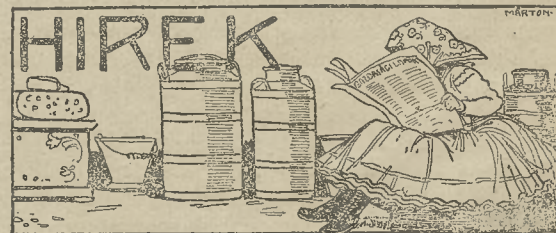
**Gyilkos méhek.** A méh aránylag békés állat s a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, hogy támadólag lépjen fel s ha mégis megteszi, rendszerint a lakása közelében cselekszi, mikor vagonát veszélyeztetve látja. Éppen ezért feltűnő az az eset, mely nemrégiben Tardoskodden történt. Egy nagyobb méhes közelében, mintegy 150 méternyi távolságban szántogatott egy gazda. Egyszer csak megtámadták a lovakat a méhek s úgy összeszurkálták a két lovat s egy csikót, hogy azok rövid ideig tartó kínlás után megfulagtak, mert orrlikaik teljesen bedagadtak.

Természetes, hogy a lótulajdonos azonnal kárterítési pert akasztott a méhész nyakába. Hogy a pernek mi lesz a kimenetele, azt nem lehet tudni, mert bajos a méhtulajdonosra rábizonyítani, hogy valóban az ő méhei voltak a tettesek. A méh ugyanis sohasem támad tömegesen s így inkább azt kell feltételeznünk, hogy egy kőszaraj szállt arra, mivel ezek előszeretettel mennek nagyobb méhészetek közelébe. Le akartak a lovakra telepedni, ezek pedig bizonyosan csapkodtak a farkaikkal s felingerelték a rajt. Így vált azután a dolog végzetessé.

Persze az sem lehetetlen, hogy a bevádolt méhész méhcsaládja rajzott meg s az volt a tettes. Az igazságot nehéz lesz kibozni s a bírónak semmi esetre sem lesz könnyű dolga.

Balogh Bálint.

**A vaj eredetéről.** Most, amikor olyan sok bajunk van a vajjal, jobban mondva a vaj hiányosságával, nem érdektelen az, amit tudósok irtanak a vat eredetéről. A Vossische Zeitung-ban a minap egy szakértő tudós azt irta, hogy a vaj feltalálói a skythák voltak, akiknél Hypokrates először talált állati anyagból származó olyan zsiradékot, mely a mai vajjal hasonlítható össze. Erre egy másik német tudós most azt irtja, hogy ez tévedés. Igaz, hogy ez a szó »butyrum« először Hypokratesnél található, de azt, amit ez a szó megjelöl, már Herodot részletesen leirta. A butyrum egy, a kanczatejből kapott zsiradék. Herodot szerint a skythák oly nagyra becsülték ezt a zsiradékot, hogy megvakították azokat a szlávokat, akiket annak előállításával megbiztak. Így a skytha »butyrum« nem felel meg a mi vajunknak, ellenben ez az állattenyésztéssel foglalkozó ázsiai indusok előtt már régen ismeretes volt. Vaj tudniillik előáll, ha teljes tej valamelyes, pl. szállítás közben, hosszas rázkódáson megy keresztül. Az indiaiak már kereskedtek is vajjal a Vörös-tenger kikötőin át és alkalmasint ezen az uton ismerkedtek meg a zsidók a vajjal, a kiknél legelőször a közmondások emlékeznek meg a vajról. Kétségtelen, hogy a germánok is ismerték a vajat még a római idők előtt. Így többek között Plinius emlékszik meg a vaj készítéséről. Szerinte a vaj germán uri eledel. Már a tizenegyedik században mint egészségügyi ételmi- és gyógyszer szerepelt a vaj. Seth Simon szerint a többi közt a gyerekeknél a fogzást segítette elő. A legtöbb afrikai nép a tej rázása által nyert vajat a test bekenésére használták bizonyos kiütések ellen, vagy pedig bőrruháik tisztítására és puhítására. A délafrikai makaloknál Livingston szerint éppenséggel »tisztességtelen« dolognak tartották a vaj evését. Ellenben az abessziniaiak, nubiaiak stb. fogyasztják a vajat, de csak folyékony állapotban. A tibetieknél a Kumbum kolostorban »vajünnepe« is van, mely az újévi ünnepek keretébe tartozik. Ennél az alkalomnál vajból husz lányi magas Budha-szobrot és különféle művészi alakokat ormáznak.



**Gyászrovat.** Czirmes Bálint állami gazdasági tanár, tartalékos honvédhuszárhadnagy, a szamosújvári református egyház presbytere, rövid szenvedés után 46 éves korában Szamosújvárról meghalt. A boldogultnak több érdekes szakcikkje jelent meg lapjainkban is. Nyugodjék békében!

**Az erdélyi ló fölénye** tünt ki a háboruban. Az angol félvértenyésztéssel a hadsereg (mint legnagyobb lóvásárló) tapasztalatai alapján alkalmasint fölhangnak tenyésztőink és a kitarító,







Eredeti importált amerikai manil-laszineg, kézi kévekötel.  
Uj és egyszer használt

# ZSÁKOK, PONYVÁK.

## Hazai zsák- és ponyva-gyár és kölcsönintézet.

**NAGEL ADOLF** Budapest, Arany János-utca 10. Sürgőnycim: Nagela Budapest.  
Vidéki telefon: 104-10 és 35-92.

# EREDETI STOCK MOTOREKE

nagyszámu rendelés folytán csak jövő évi szállításra kapható.

Hazánkban közel 100 gép dolgozik.  
7 éves referenciák tartósságra. Számos utánrendelés.

VEZÉRKÉPVISELET:

## MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

OKL. GÉPÉSZMÉRNÖKÖK MÉRNÖKI IRODÁJA,  
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 45. I. EM.  
TELEFON: 76-94. SÜRGÖNYCIM: DIPLINGS.

Veszek  
**12 lóerejű** stabil  
L a n-  
gen és Wolf-féle használt ben-  
zin motort. Cím:  
MAÁR ZOLTÁN, Alattfán.



Mév és  
vedjegy  
Törvé-  
nyes szá-  
badalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁIN“

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.  
A biztos eredményért jótállás! Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyáranak vezetősege Nagybecskereken.

## szőlő trágyázása.

Irta **ORDÓDY LAJOS.**

Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel 3.45 K.  
Utánvétellel küldve 3.65 K.

Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a

**Gazdasági Lapok**  
kiadóhivatalában

Budapest, József-utca 15.

## Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapított 1900-ban.

Igazgatóság Budapesten, IX., Calvin-tér 10. saját székházában.

Biztosításokat elfogad tűz-, jég- és betöréses lopás ellen, ugyesintén az ember életére a legkülönbözőbb módzatok szerint előnyös feltételek mellett.  
Az üzleteredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek.  
A lefolyt 14 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzlet feleslegéből közgyűlési határozat értelmében díjvisszatérítésben.  
Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosításokkal minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásával	2.550,760
Tartalékok	4.461,015
Biztosított tagjainak fennállása óta kifizetett	15.050,000
tűzkárokból	7.072,000
jégkárokból	960.000,000
Biztosított érték tűzben 1914. évben	68.500,000
jégben	19.013,428
Élettízlet állománya	

A „Gazdák Biztosító Szövetkezete“ alapítása és fiókintézménye a „GONDVISELÉS“ Országos Központi Segélyező Társulat Budapest, IX., Calvin-tér 10., mely társulat tagjai részére 50 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítást nyújt népbiztosítási osztálya keretében pedig 2000 koronáig hozomány, katonai és vegyes biztosítások közvetít minden orvosi vizsgálat nélkül.

# KEMNA FORRÓGŐZEKEI

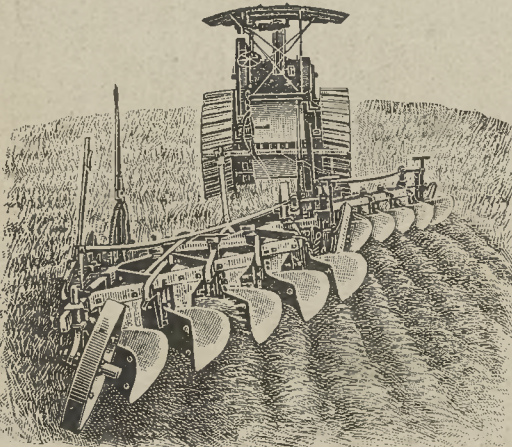
szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hirneves füsteső-tulhevitőjével.

**Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze telülmulnak és lényegesen kevesebb szenet fogyasztanak.**

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

**KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51.** Sürgőnycim: Kemna, Budapest.  
Telefon 91-21.



## A galántai ekeversenyen

is újból beigazolódott, hogy a

## CALAMREN tulhevitős GŐZEKE

50 és 100 HP nagyságban, a legmodernebb, legszolidabb, legmegbízhatóbb és a leggazdaságosabb szántógép.

Bővebb felvilágosítást úgy ezen kettősrendszerű gőzekéről, valamint a Garrett-féle magajáró, mint a legjobb kivitelű világhírű gőzcseplőkéről, gőzterea-  
autókról, gőzúthengerekről, stb. szívesen nyújt a magyarországi vezérképviselő

**FLEISCHL SAMU** cég, Budapest, V., Nádor-u. 28.



hasznosítja. Ebből a birtokából 1913-ban 32 ezer korona jövedelme volt, a mely tavaly 27, az idén pedig 17 ezer koronára apadt le. Így áll a helyzet a háborus gazda-nyereség ügyében! (Hosszantartó eljenzés és helyeslés.)

Gaal Gaszton nagy hévvel és a hallgatóság általános figyelmé és helyeslése közt szólalt föl. Ervelése a drágasági ankét körül forgott, a melynek határozati javaslatát tudatlannak tüntette föl és általános derűtség közepette bírálta. Az ankétan javasolt Országos Elelmező Központtól az volt a véleménye, hogy új közvetítőt akar az eddigiék mellé állítani. Rámutatott az állathizlalás centralizálására irányuló spekulációra, a lisztkereskedelem túlzott, négyszeres hasznára s végül nagy derűtség közepette mutatott rá, hogy a képtelen és spekulatív javaslatok sorában egy önzetlen is szerepel: a házinyul tenyésztésére irányuló indítvány. Maró szatírával enlített föl, hogy az ankét a városok tejszükségletét a vágóhidra szánt állatok előzetes megfejésével gondolja elláthatni. Mert, ugymond, az országos uzsora szerint erről a világról a más-világra sem egy tehén, sem más élőlény át nem mehet, — míg egy bank még egyszer és utoljára meg nem fejn! Idézi a »Népszavát«, a mely a tőke és a munka ellentétes érdekeinek szövetségét az ankéttal kapcsolatosan dicsőítette. (Fölkialtás: Független szocializmus!) Rátérve a háborus nyereségre, konstataálja, hogy a kereskedelem szabadságát egy hájszálnyra sem korlátozták. Ez a kormány büne, ugymond s így lehetséges, hogy ma már egyes érdekkörök a galíciai rekonstrukció kiuzsorázására a házi butort is tömegesen vásárolják össze a későbbi ár reményében. Beszédét azzal fejezte be, hogy rámutatott arra a veszedelemre, ha a hazatérők itthon is ellenségekre fognak bukkanni a háboru után. (Igaz! Ugy van!)

Ugron Zoltán újabb felszólalása után Bernát István állapította meg, hogy a plutokracia a szocializmussal is szövetségre lépett, csak hogy megdöntse a történelmi Magyarországot. Unger Alajos, Koppely Géza, Osztrouczky Miklós, Béli Károly, Ugron Zoltán és Elek Ernő hozzászólása után a közgyűlés véget ért.

Osztrouczky Miklós alelnök indítványára elhatározták, hogy a mai nagygyűlésen elhangzott beszédek kinyomatják s megküldik az országgyűlés mindkét háza tagjainak, a gazdasági szervezeteknek, egyesületeknek és szövetségeknek.

## Az élelmiszerek termelésének és forgalombahozatalának országos rendezése közérdekű alapon.

Miként kellene az értékesítés terén a közvetítőket kizárni teljesen s a közvetítők hasznait az egész nemzeti javára megszerezni? Miként kellene a termelő-, fogyasztó-, értékesítő-, hitelszövetkezetek, egyházi és községi takarékpénztárak segítségével a magyar birodalom egész társadalma számára egy közlelmezési társadalmi bankot létesíteni? Miként kellene a közlelmezési bank r-t óriási jövedelmeit a községi pótdadók és fogyasztási adók megszüntetésére fordítani, a közlelmezést olcsóvá tenni, ellenben az élelmiszerek hamisítását s a büntetlen csalást lehetetlenné és drágává tenni? Miként lehetne végre a magyar föld világhírű termékeinek jó hírét visszaszerezni s lehetővé tenni azt a nagyszabású eszmét, hogy a magyar nemzeti kereskedelem, mint élő szervezet, élő valóság, a magyar nemzet visszaszerzett nagy erkölcsi tekintélyével, megbízhatóságával és óriási nagy tömegével jelenjen meg végre, mint egy eddig sehol nem létező, verseny felett álló világczég, a világkereskedelm legtavolabbi piacán is, a hol végre elfoglalhassa az őt joggal megillető legelső helyeket?

A magyar birodalom törvényhozása felé fordul most, a világháboru viharaival szemben is hatalmasnak bizonyult, magyar nemzet figyelme. A külső ellenségektől, a nyílt ellenfelektől megvédte magát mindig a magyarság; azonban a belső ellenségekkel, árbarátaikkal, az idegenből becsempészett jó tanácsokkal, közveszélyes elméletekkel szemben soha sem volt szerencséje. Legnagyobb férfait halálba kergette, mert nem hizelegtek, nem a kigyó nyelvén szólottak hozzá, — azonban vakon követte azokat, a kik idegen érdekeknek voltak hangzatos hirdetői.

Nagy Széchenyit kinevették, halálbakergették kortársai, mert a kereskedelem szabadsága helyett a kereskedelem tisztességét, az uzsora szabadsága helyett a közadakozás kötelelességeit, a gazdag magánegyének adómentessége és hizlalása helyett, a Zsigmond király óta rendszeresen háttérbe szorított és kiuzsorázott városok és koldussá lett községek fölsegítését hirdette, akkor, a mikor megfizetett külföldi bujtogatók elhitették kitünő szónokainkkal, hogy az olasz szabadság védelme, az angol szabadkereskedelem utánzása s több effélék fogják a magyar nemzetet boldoggá és nagygyá tenni.

Ezekhez még hozzájárultak aztán legújabbán az idegenből becsempészett társadalmisító elméletek, a melyeknek bölcsessége oda lyukadt ki, hogy akár szárazság, akár árvíz, akár éhínség,

akár betegség vagy bármilyen istencsapása pusztít nálunk — az ugynevezett szocialdemokracia nem tud más mentőeszmével előállni, csak az általános választójoggal. Ma már azonban köztudomásu, hogy éppen ezek a szerencsétlen bujtogatók kezdték az árak drágítását — a szinfalak mögött pedig együtt nevettek a nagy czégekkel, a kisebb gyárak bukása és a munkások pusztulása fölött.

A világháboru nagy tanulságai tehát a legmelyebben belevágtak társadalmi életünkről alkotott elméleteink keretébe. Nem egyet teljesen megsemmisítettek a mindennapi élet tapasztalatai, ugyannyira, hogy például a szabad kereskedelem jótékonyágáról, az élettal való szabadságáról alkotott elméletnek közveszélyes voltát ma már nem kell bizonyítani.

De mikor ez így van, akkor azt látjuk, hogy a magyar társadalom most a másik véglet felé közeledik. Németországban is ezt tapasztaljuk. Am a kijózanodás ott is bekövetkezett. Mert ott szintén nincsenek megelégedve az ugynevezett »központokkal«.

Mert hiszen kik képezik ezeket a központokat? Azok a bankok, a melyek az árdrágításnak előnyeit kihasználják és felcsigázták.

Nagyon találva mondták a Gazdasági Lapok és a Magyar Nemzetgazda a legutóbbi számaikban, hogy »a nagybankok ma babot, diót, szappant, rizst, csukrot vásárolnak össze, hogy 1000%-kal szózzák a nyakára a magyar fogyasztónak«.

Mikor tehát a magyar társadalom megmentését hangoztatják ezek a közlelmezési központot tervező, reklámozó és ajánló nagy bankok, nagyon természetes, hogy általános bizalmatlansággal találkoznak, mert ha az ő monopolumuk lenne a közlelmezés: akkor ez elképzelhetetlen függésbe hozná az egész társadalmat, az egész államszervezetet s beláthatlan bonyodalmakra vezethetne. Az élettal való üzérkedésnek így is vannak áldozatai — mikor csak kis parányok a vérszopó pióczák — ámde, ha egy mindenható óriás hatalmát adnók oda az élettal való üzérkedés számára, akkor az ókori államok rabszolgáivá tennők az egész magyar társadalmat, a melynek élete fölött a közlelmezési központ rendelkezne.

A magyar kormány elnöke a közlelmezési központ tervét nem utasította vissza, jóllehet láthatta, hogy eddig, ha egy szakmában monopolum gyanánt urrá lett egy érdekcsoport s központot létesített, hogy a fogyasztók érdekeit állítólag megvédje: mihelyt nyeregbe ültek az alapítók, rögtön fölemelték az árakat és egyre emelik.

A miniszterelnök azonban egy igen helyes irányt jelölt meg a közlelmezésügy országos szervezésére, azt mondván, hogy ezt a kérdést csak a hatóságok és az egész magyar társadalom együttes munkája oldhatja meg. Szóval a honalapítás után ezer évnek kellett elmulni, végig kellett szenvednünk ezer év keserű tapasztalatait, csalódásait után, még egy világháboru borzalmas tanulságait is, hogy magunkra ismerjünk, hogy kiábránduljunk Nyugat tév-tanaiból, képzelt bölcsességéből és visszatérjünk az emberiség legnagyobb államalkotó lángelméjének törvényéhez, az összetartás társadalmi köteleltségéhez, — hogy tülekedő csorda helyett újra hősökből álló magyar nemzetet alkossunk végre. A világháboru zivatarában milliók égbekiáltó feljajdulásában a magyar föld lelke kiált hozzánk, Árpád szelleme parancsolja nekünk, hogy már itt az ideje (elég érdemesek és megértők vagyunk ahhoz) miszerint megalkossuk és szervezzük a magyar társadalmat magyar nemzeti alapon. Ne legyünk a mások, a nyugati szomszéd nemzetek téves elméleteinek szolgai utánzó a társadalmisítás terén is, mikor éppen ősünk voltak az államalkotás utólrhetlen művészei. Hiszen a társadalmisítás alapelvét, a bajtársi összetartást a világ egyetlen nemzete sem iktatta törvénybe eddig (még pedig büntetőzáradékkal ellátva) csak a magyar.

A magyar társadalom tehát, a mint nemzeti irányban kezdi magát szervezni, első teendője az lesz, hogy a Verböczy-féle hűbéri, frank-germán ferde elveket lomtárba tegye és a magyar nemzet alaptörvényeit kövesse. Ne egyes családokat halmozzon el a közjövödelmekkel, hanem az egész nemzetet részesítse a közjövödelmekből. Ma az a jelszó, hogy a községnek, városnak nem szabad vagyonosodni, nem szabad gyógy-

tári, közjegyzői, közszállítási, bérleti, banküzleti stb. jövedelmekhez jutni s meggazdagodni, holott az ókori turzó (etruszk) és fényi (fénikiai) városoknak, vagy Velence és a Hanza (Hunza) városok óriási vagyont gyűjtven, lakóikat pótdadók helyett még jövedelmekben részesítették. Ez a jelszó, hogy csak a magánembernek szabad gazdagodni, a község pedig mondjon le a »szabad kereskedelem« jelszaváért minden ilyen törekvéstről — ma már államellenes czélzattal bír. Mert, ha jónak látták a középkor szobatudósai azt, hogy egy-egy családnak adtak milliókat erő vagyont: ma — mikor milliók hadseregekre van szükség — a világháboru megmutatta, hogy ha Pusztaszer 65.000 hold szántóföldjét a csongrádmegyei 10 községnek adta volna elidegeníthetetlen tulajdonul a korona, ma onnét ezer és ezer ép, erős magyar honvéd állana csatasorba. Azonban Pusztaszer 800 év alatt semmit nem fejlődött, sőt Algyő, Tápé, Csongorád lakossága Amerikába kezdett költözni, mint a hogy a székelyek a hajdani Kun- és Bessenyő-Avarországokba, az ellatinosított románok között keresett megélhetést.

De nemcsak honvédelmi szempontból szükséges a községek, városok egész közönségének érdekeit előtérbe helyezni minden vagyoni kérdésben, hanem szükséges emberségi szempontból is; mert a magyar községek között nem egynek olyan közterhei vannak s oly rettenetes nyomorban élnek, hogy az államra nézve sem lehet közbömbös az a kérdés, vajjon mily óriási értéket vesz el a magyarság, mikor ily sok erő kihasználatlanul pusztul el?

Pedig jól tenné a kormány, ha megkérdezné az összes városok és községek előljáróit és közönségét, vajjon szakszerű és lelkiismeretes vagyonekezelés mellett nem lehetne-e a magyar Kánaánban felújítani a régi Hunza és Turzó városok példáit s nemcsak adómentessé tenni a községek háztartását, hanem még jövedelmezővé is tenni a polgárságra nézve? Ha valamikor megépül a Szeri-Pusztán „Árpád városa“ — itt meg lehetne mutatni, hogy milyen legyen majd a mintaszerű magyar (községi, városi) közgazgatás szervezete?

Hogy ebben a kérdésben köteleltsége a magyar társadalomnak összetartani, honalapítónk törvényének engedelmeskedve, a községek és városok felségítésére sietni, azt a közlelmezési ügy terén bekövetkezett állapotok igazolják.

A közlelmezés terén rendet csak úgy lehet csinálni, ha az egész magyar társadalom, vagy a városok, községek közönsége együttesen fogja elhatározni, hogy saját maga fogja létesíteni azt a pénzintézetet, nemzeti bank gyanánt, a melynek erejével aztán könnyű lesz a közvetítőket teljesen kizárni az élelmiszerekkereskedelemből, a termelőknék pedig nemcsak lehetséges lesz kifizetni azonnal áruit, hanem előlegeket, sőt jelzáloghitelket is feljogosíthatnak és közraktáraiban a termények biztosításáról és épségéről is gondoskodhatnak.

Hogy az ország összes városaiban és községeiben mily óriási értéket képvisel az az összeg, a mit a közvetítők keresnek, azt el sem lehet képzelni. Azonban éppen az ő kapzsiságuk vezette rá a társadalmat arra a gondolatra, hogy ennek ellene szegüljön és ezt az óriási jövedelmet, a mi akkor is meg lesz, ha az árakat leszállítják a helyes színvonalra, a közönség arra fordítsa, hogy a fogyasztási adókat és a községi pótdadókat fedezze.

A községi pótdadók emelkedése szédületes nálunk. Ideje tehát, hogy ezen segítsen a társadalom. Ugyanis:

év	volt állami adó korona	mely után községi adó korona
1888	76,400.000	12,800.000
1898	84,900.000	29,200.000
1908	95,000.000	44,100.000

tehát a mig az állami adók 1888 tól 1898 ig 24,5% emelkedést mutatnak, addig a községi adók 244,3% emelkedést mutatnak, azt bizonyítván ezzel, hogy a legridegebben megfélekedtünk a magyar nemzeti állam életfájának gyökérszálaival. A városok és községek egyenes állami adója 1908-ban volt 256 millió. Ebből a városoké 160 millió, a községeké 96 millió. A városok pótdadója ma 80 millió korona körül forog, a községeké pedig már 50 millió korona körül.

A fogyasztási adók gyanánt a magyar társadalom 40 milliót fizet az államnak, a mely játszva megkapná ezt összeget az élelmiszerek-



kereskedelem társadalmosításából, ha t. i. annak monopoliumát a társadalomra ruházná.

Ha ezt a monopoliumot nem egy bankcsoport, hanem a magyar városok és községek egyeteme, vagyis szövetsége fogja kapni: akkor ez a szövetség könnyen fogja előteremteni ehhez a nagy joghoz szükséges tőkét, főleg, ha olyan európai szakteknikélt, mint Wekerlét, sikerülne megnyerni arra, hogy élére álljon a magyar társadalom és hatóságok által létesítendő társadalmi banknak. Az alapítás tervét már 1784-ben, ezelőtt 131 évvel elkészítette a nagynevű gr. Szápáry János, a ki az akkori kormány egyik nagyszabású javaslatot nyújtott be, a melyet akkor visszautasítottak. Az orosz birodalom kormánya azt a hatalmas tervet egész terjedelmében elfogadta ezelőtt öt évvel és a közraktári hálózat szervezésével kapcsolatban, a gabonamonopoliumot akarja megvalósítani vele. Terve az, hogy a szeszadójövedelméről lemondhasson s a köz-élelmezés javítása mellett az orosz gabonakereskedelem többszörös jövedelemmel gazdagítsa az orosz államkincstárt.

Évek óta figyelemmel kísértem ezt a mozgalmat, a melynek eszméje ezelőtt másfélszázaddal egy magyar államférfi lelkében fogamzott meg.

A nagyszabású terv alapelve az volt, hogy a magyar vármegyék, városok és egyházak köteleznék magukat részvények jegyzésére, adók arányában s e részvények kamataiból aztán létesítenének olyan befektetéseket, a melyek a termelést megsokszorozsítanák s a forgalmat még a keleti piacokra is ráirányítanák egy ázsiai társaság alapítása mellett.

Sajátságos, hogy a magyarság közül a legkiválóbb elmék mindig azt hangoztatták, hogy Keletre kell irányítani kereskedelmünk figyelmét és ma mégis azt tanácsolják nekünk államférfiaink, hogy nemcsak Keletre ne törekedjünk, hanem még itthon is engedjük ki kezeinkből a világ egyik legnagyobb kincsét, a földgáz kitermelésének jövedelmét.

Mindezek után, azt hiszem, hogy ha a városok és községek szövetsége az egyházi férfakkal, az O. M. H. és fogszerkezési szervezetekkel vezetőivel és fűszerkereskedőkkel\* együttesen elhatározzák, hogy községi pótdólok egy évi összegével

egyenlő összeget felajánlanak öt évi lefizetés mellett a Magyar Birodalmas Társadalom Köz-élelmezési és Iparfejlesztési Nemzeti Bank R. T. alapítására — akkor a köz-élelmezés ügyét is megoldhatnák, a földgáz hasznait is a magyar birodalom társadalmába, (az újjászületett magyar nemzet) számára megszerezhetnék.

Az élelmiszerek maxímálására s efféle elvekre akkor nem lenne szükség. Hanem igenis át kell alakítani a kereskedelem kötelességeire és jogaira vonatkozó szabályokat, a melyeknek betartására s az élelmiszerek kereskedelmének ellenőrzésére egy teljes hatalmu kormánybiztos kinevezése feltétlenül szükséges lenne, a ki az ország összes társadalmi és jótékony egyesületeinek segédkezdése mellett üdvösen hasznosítaná azt a tőkét, a melyet a népszerítő bank r.-t. a köz-élelmezés és iparfejlesztés céljaira a legönzetlenebb magyar főúr rendelkezésére bocsátana.

Hogy ezt a nevet a magyar iparfejlesztés és nemzeti társadalmosítás apostolának, a jobbgyfelfelzabardító Bezerédj István eszméinek méltó örököse, Bezerédj Pál, érdemli meg a legméltóbban s hogy a köz-élelmezés ügyét tisztább, nemesebb, önzetlenebb és fáradhatatlanabb kezekre nem bízhatná a kormány, az köztudomású dolog. Csak az lehet kérdés, vajjon sikerülne-e a nemes főurat annak az eszmének megnyerni, hogy eddigi áldásos munkakörét egy terhesebb, sokkal nehezebb munkakörrel felcserélje, szintén legkisebb jutalom nélkül, mint a hogy hosszú fényes pályáján eddig cselekedte.

Itt az idő tehát — most, vagy soha — hogy a magyar társadalom és a magyar hatóságok egymásra találjanak. Hogy megvalósítsák az igazán független és magyar nemzeti állam alapjait: az erős, összetartó, vagyoniilag független, művelt és jólétnek örvendő magyar nemzeti társadalmat!

Dr. Hollósy István.

### A kikelt őszibuzára felülszört szuperfoszfátnak termést fokozó hatása.

Nagyon sok gazda, aki az idén szuperfoszfátot rendelt és habár megrendelését idejében fel is adta, a szuperfoszfáthoz mégis nagyon sok esetben a vasuti szállítási késedelmek és a szállítási egyéb nehézségei, mint az utak járhatatlansága és az igás erő hiányossága stb. miatt csak elkésve, a vetés után juthatott, vagy pedig azt még egyáltalán meg sem kapta. Ezen gazdatársaim sorából számosan fordultak hozzám az iránti kérdéseikkel, hogy az ily módon elkésve érkezett

és érkezendő szuperfoszfáttal mit tevék is legyenek? Arról ugyan hallottak valamit, hogy az őszibuzára felülszört szuperfoszfátnak is van termést fokozó hatása, de mivel azt eképpen még nem próbálták ki: nincsen bátorságuk ahhoz, hogy minden meggyőző adat híján vegyék igénybe az alkalmazásnak ezt a módját, pedig a szuperfoszfátnak jövedelmező hatásáról — viszonyaik között — teljesen meggyőződve vannak, a miről leginkább az a valóság tanuskodik, hogy évek óta többen már nem is vetnek búzát szuperfoszfát nélkül és most sem óhejtának vetéseiket foszfor-sav nélkül tengődni hagyni.

A hozzám érkezett kérdésekre megadott választ az alábbiakban hozom nyilvánosságra, mint olyan tanácsot, a melyet elfogadva, annak még többen is hasznát vehetik, mint csupán csak a kérdést tevők. Mert az elmondandóknak a mai helyzet, a mely szerint az áldatlan és mostoha időjárás kapcsán a háborus viszonyok mizériái annyira őszinek való területet kényszerítenek tavasziak alá, vagy parlagnak hagyni, kiváló jelentőséget kölcsönöz. Vagyis itten arról van szó, hogy az említett okok közbejöttével elmaradt őszivetések termését, legalább azon a területen pótoljuk minden rendelkezésünkre állható eszközök felhasználásával, a melyet őszivel csak bevetni tudunk; ezt pedig az adott körülmények között csak a szuperfoszfátnak kellő módon eszközölt felhasználása által tehetjük meg, a miről az alábbiakban fogok röviden szólni.

Ugyanis még az 1902/1903 évben végzett egyik kísérletem annak a megállapítása céljából történt, hogy a csorvási humuszban gazdag vályog talajon megtudjam azt, vajjon a szuperfoszfát milyen elbánás mellett eredményezi a legnagyobb terméstöbbletet és ennek folytán a legmagasabb jövedelmet. E végből az egyenként öt-öt katasztrális hold nagyságu szakaszokon a következő kísérletet állítottam be: 1. trágyázatlan, 2. kat. holdanként 150 kg. szuperfoszfát a vetőszántás előtt elszórva, 3. kat. holdanként 150 kg. szuperfoszfát a vetőszántásra elszórva és befogásolva, 4. kat. holdanként 150 kg. szuperfoszfátot a kikelt vetésre november 2-án elszórva. A szemtermés eredmény pedig kat. holdanként a következő volt: az 1-ső parcellán 1642 kg., a 2-on 2004 kg., a 3-on 1965 kg., a 4-iken 1933 kg. Ezek szerint tehát az alászántott 150 kg. szuperfoszfát megoldotta a legjobb eredményt, vagyis kat. holdanként 362 kg. terméstöbbletet; a vetőszántásra elszört és befogásolt szuperfoszfát hatása 323 kg. termés-

### A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéheztetésével.

Irtta: Löherer Andor.

A városi lakosság között sem volt 60.000 egyénnél több, a ki 2006 korona jövedelemmel rendelkezett; ennek a fele azonban kisebb jövedelemmel bírt. Az utolsó évtizedben Oroszországot is elfogta a láz, az ország iparát nagyra fejleszteni, és ennek hatása alatt külkereskedelme 1892—96. években 941.8 millió márkát tett, a mely 1905-ben a behozatalban 1371.8 millió márkára emelkedett. Kivitele pedig ugyanezen időben 1233.3 millió márkáról 2326.9 millióra emelkedett. A kivitel tehát megkétszereződött, a bevétel pedig csak 50%-kal emelkedett. Gyárainak száma, a melyben több mint ezer-ezer munkás dolgozott az 1900-as évek elején, 392 volt, 726 gyári üzemben pedig 500-tól ezerig menő munkása volt, és ezen iparfejlesztés egészen a mostani háború kitöréséig tartott. A háború tehát Oroszország ipari fejlődését derekában törte meg.

Az ipari munkások számát pontosan nem jelölték meg, de az amerikai munkások számával veszik egyenlőnek.

A munkások keresete azonban nem épen rózsás, mert átlag 560 koronára ment, vagyis havonként 50 koronát sem tett; hozzá a béreknek egy részét kb. 20%-át természetben kapják s a panaszoknak el kell némulni, mert a munkaadók és vállalkozók a munkásaiknak egyuttal bírái is, amiért az ilyen módon kezelt orosz ipari munkás nem állandó.

Az orosz csári feudális kormányzati rendszer mindenkor elégedetlenséget szült, nem csoda tehát, ha 1826-tól 1854-ig, tehát 28 év alatt 556 parasztlázadásra tekintenek vissza az oroszok.

Az állam birtokában 138 millió hektárnyi, vagy dejtani területű birtok van; a csáré mintegy 8 millió, testületének mintegy 8 millió hektár, tehát a holtkézé 155 millió, a kis- és középirtok 100 millió, a paraszttoké 138 millió dejtani. Az orosz falu élete Alexánszky szerint a folyton éhező páriák lassu halódása, a mely teljesen azonos Perzsia, India és Kína nyomorult néptömegeinek állandó éhségével.

Oroszországnak ilyen helyzetében államosították a gabonakereskedelmet. Az orosz paraszt egészen elizákosodott, a »békeszerető atyuska« kedvelt népét meg akarván menteni eme pusztító szenvedélytől, a szesz italok forgalmát megszüntetni rendelte és az így támadt 837 milliónyi rubel jövedelmet a gabonakereskedelem államosításából vélték pótolhatni, még pedig a gabona közraktári rendszer bevezetésével s máris mintegy 180 ilyen közraktár készült a birodalom különböző részein.

Oroszország termelése mintegy 294.5 millió q buza, 254.5 millió q rozs, 134 millió q árpa és 189 millió q zab; összesen kb. 875 millió q ami az egész világ gabonatermésének mintegy 40—50%-át teszi.

Az 1912—13. évben a gabonakivitele tett Oroszországnak roszban 3—4 millió métermázsát, holott 1911—12-ben 2.8 millió és 1910-ben pedig 9 millió métermázsá volt a kivitele, amely kiviteli hanyatlásának az oka a Németországi rozstermelés emelkedése volt.

A buza- és árpakivitel 1912—13-ban 28 millió q. buza és 30 millió q. árpa volt. Sehol a világon nincsenek olyan terméshadozások, mint Oroszországban. Nem csoda, ha az inség állandó az orosz parasztnál.

A gabonakivitel az állam mégis erőszakolja s míg 1898-ban az összes buza, rozs, árpa, zab, tengeri s más termények kivitele 734 millió koronára érték, 1910-ben ez 893 millióra és 1908-ban 1503 millió koronára emelkedett. Tagadhatatlan, hogy ilyen tömegekkel az orosz gabona a világpiacra eddig igen nagy szerepet játszott. Az állam háztartása is hatványozott arányban emelkedik, mert míg a kiadás a 70-es években 900 millió rubelt tett, 1903-ban 1883 millió s 1912-ben már 2718 millió rubelre szökkent fel és így nem is meglepő, ha Oroszország állami adóssága a felvett kölcsönökben már mintegy 43 milliárd koronára rug. Franciaország támogatta eddig legjobban Oroszországot, mintegy 14 milliárddal 1910-ig és mert az orosz zsebgazdálkodás közismertü, a francziáknak máris 3—4 milliárdja veszett 1910-ig főleg vállalatiakban oda s az állam is állandó deficitell küzd.

Az adók további emeléséhez tehát nem nagy a bizodalom, mert a nép már nem bír, az ural- és birtokok osztály pedig nem akar többet fizetni, mert hiszen az eddigi adóhátralékok is mintegy 45—95%-át teszik az egyenes adóknak, kivált az annyira önkényesen kivetett adók miatt.

Oroszország tehát, szintén a megadóztatás lehetőségének végső határához érve, a közvetett adóztatásra kénytelen áttérni, ami célból a cukrot, a dohányt, a gyufát, a cigarettahüvelyt is felemelt adóval terhelte. A szeszmonopolium egymaga több mint 700 millió rubelt hozott az államnak, amiből 550 millió volt a tiszta haszon.

A mostani háború folytán az orosz kereskedelem 1913-hoz képest a kivitel 39%-al, a bevétel 23.3%-al hanyatlott, amikor pedig 1914. év első felében a kivitel 20%-al, a bevétel pedig 26%-al emelkedett, ellenben a második félévben már a kivitel 78%-al, a bevétel 65%-al hanyatlott, ami az élelmiszereknél és a gyártási anyagoknál összesen 865.9 millió rubelre ment az 1913. évi 1400.7 millióval szemben, a bevétel pedig 936.1 millió volt az 1913. évi 1220.5 millióval szemben, tehát a kereskedelem hanyatlásának összege ezek szerint 1802 millió rubelre rugott iddig is.

Mindezen okok a termelés eme rengeteg birodalmában szülték meg a nyomasztó drágaságot. Oroszország és drágaság, pedig a legellentmondóbb fogalmak voltak mindeztideig. Ezen esudálkoznak talán a bé nem avatottak. A kik azonban tudják, hogy az oroszok közgazdasági politikáját a nemzetiségek elleni közbizalmatlanságtól is minden gazdasági tekintet nélkül a kormányzók szeszélye és önkénye szabta meg, azok ezen állapotokat természetesen találják



többlettel a közepén maradt, míg ellenben a kikelt vetésre felülszórt szuperfoszfát, bár aránylag a legkevesebb terméstöbbletet eredményezte, mégis ez a 291 kg. terméstöbblet olyan tekintélyes mennyiség, a mely az akkori viszonyok között sem volt megvetendő és ez annál inkább figyelmet érdemel ma, a mikor ez a vetetlenül maradt területnek elmaradt buza termését van hivatalva pótolni.

Ezen kísérletek idején kiadó esőben csak a vetés előtt (október folyamán 42-5 milliméter) és deczemberben volt részük, úgy hogy novemberben a vetésre felülszórt szuperfoszfátnak csak a legfinomabb szemecskéi oldódtak fel az e hó folyamán két ízben leeső s összesen  $7\frac{1}{2}$  millimétert kitevő esőtől, míg a nagyobb szemcsék feloldását a deczemberi kiadó eső végezte és így a szuperfoszfátnak minden részecskéje a talajba mosatott az eső által Hóra és fagyos földre nem való szuperfoszfátot szórni, mivel azt így a szél könnyen elhordhatja.

Kerpely Kálmán az 1909/1910. évben végzett hasonló kísérletet, amikor is a trágyázott csalámadé után október 7-én elvetett és kikelt buzára október 29-én szórt felül kat. holdanként 150 kg. 18%-os szuperfoszfátot és az így szuperfoszfátot buza kat. holdanként 280 kilogrammal nagyobb szemterméssel fizetett, mint a trágyázatlanul hagyott hold.

Ezek szerint tehát a szuperfoszfátot az öszvitésekre a fagy beálltaig bátran elszórhatjuk és habár annak hatását még ez őszön nem is láthatjuk, de annál inkább fog az a tavasszal, a bokrosodás megindulával és azután mutatkozni és hatását kifejteni.

A most említett kísérleten kívül Kerpely Kálmán az 1911 és 1912-ik években a szuperfoszfát kombinált alkalmazásával is kísérletezett, a mikor is a kat. holdanként adott 150 kg. szuperfoszfátból 100 kg.-t a vetőszántás előtt, 50 kg.-t pedig a már kikelt vetésre szórattott felül és ez által mind a két évben olyan eredményt nyert, a melyet azelőtt az egész 150 kg. szuperfoszfátnak a vetőszántás előtt történt kiszórásánál soha sem ért el. Ugyanis az őszibuza szemterméstöbblete volt: 1911-ben 426 kg. és 1912-ben 438 kilogramm.

Ehhez némiképpen hasonló kísérletet én is végeztem, de mivel ennek adataira jegyzeteim tömkelegében előbb nem akadtam rá, nem is közölhettem azt. E szerint az 1912. év őszén a kat. holdanként adni szokott 150 kg. szuperfoszfátnak a terület egy részén csak a felét szórattam el a vetőszántás előtt, a másik felét pedig a kikelt buzára akkor szórattam felül, a mikor annak levelei már kibontakoztak. A kat. holdankénti szemtermés a tábla ezen a részén 1693 kilogramm tett ki, szemben a tábla másik részével, a hol mind a 150 kg. szuperfoszfát a vetőszántás előtt szórattott el és a mely kat. holdanként 1648. kg. szemterméssel fizetett. És bár itt a szuperfoszfát abszolút eredménye meg nem állapítható, mivel e célból trágyázatlanul terület nem hagyatott, mégis a 45 kg. terméstöbblet is azt mutatja, hogy a szuperfoszfátnak őszszel, a kikelt vetésre történt felülszórása is nagyon számottevő termést fokozó hatást eredményezett és mintha ezekből az utóbbi kísérletekből kifolyólag annak a kérdésnek is volna valamelyes jogosultsága, hogy a vízben könnyen oldható foszforsavnak kombináltan és részletekben való nyújtása a növények számára nem-e birna jelentőséggel?

Végeredményképpen tehát azt ajánlhatom, hogy az elkésve érkezett szuperfoszfátot szórásuk el alkalmas időben őszi vetéseinkre, mert ezzel nemcsak saját magunk hasznára cselekszünk, de egyszersmind nagyon hazafias kötelességet is teljesítünk.

Debreczen.

Váradi Szabó János.

## Egy 280 □-öles házikert számadás.

Kiadások következő tételekből állottak:

ültetésre véve lett szarvasburgonya	3 K	— fill.
veteményezésre magvak	7	» 95 »
pálánták	7	» 12 »
felásása az egész kertnek	20	» 60 »
kiadás összesen	38 K	67 fill.

Bevétel az ottani piaci árak szerint lett számítva, úgy a tényleg készpénzért eladott, mint a saját háztartásban elfogyasztott termények után, lévén minden pontosan lemérve.

Eper	—	K 70 fill.
Cseresznye	1	» 10 »
Meggy	1	» 28 »
Ribiszke	—	» 84 »
Málna	2	» — »
Egres	—	» 40 »
Barack	2	» 42 »
Alma	2	» — »
Laboda (spenót)	1	» 74 »
Kalarabé	1	» 40 »
Kel	1	» 04 »
Káposzta	2	» — »
Sárgarépa	2	» — »
Petrezselyem	2	» — »
Czéklarépa	1	» — »
Zöldbab	4	» 56 »
Cukorborsó	1	» 30 »
Paradicsom	18	» 08 »
Paprika	5	» 32 »
Uborka	6	» 98 »
Tök	2	» 40 »
Hagyma	6	» 16 »
Burgonya	36	» 24 »
Kukoricza	7	» 66 »

Összes bevétel 110 K 62 fill.

Levonva a kiadást 38 » 67 »

Marad jövedelem 71 K 95 fill.

kerekszám 72 korona.

Az ültetgetések, vetések, néhány öntözés — mert hiszen annyi esett, hogy felesleges is volt a locsolás — oly kevés munkát vettek igénybe, hogy azért sohasem kellett napszámost fogadni, mert vagy magam végeztem csupa passzióból és testgyakorlás kedvéért, vagy szabad idejében a cseléd, kinek ezért nem járt egy krajczárral sem több bér. De feltéve (és meg nem engedve) hogy számításba kell venni ezen apró cseprő munkák értékét is, akkor ezeknek egyenértéke fejében fel kellene azt is számítani, a mit malackáim kaptak a kertből, u. m. gyomot, hulladék zöldségféle leveleket, romlandó burgonyát, valamint a zöldpetrezselyem levelét, mit egész télen át használni fogok, végül azt a sárgarépát, petrezselymet és vágóhagymát, a mit a nyár folyamán levesfőzéshez elhasználtunk s a mit fel nem jegyeztem. Hernyószedés munkadíja pedig a jó tüzelőfát adó nyesedékekkel lett kiegyenlítve.

Végül meg kell említenem, hogy a kerteszet terén ujoncz vagyok, mert eddig sohsem foglalkoztam ilyesmivel s a bevásárlásoknál is sokat ráfizettem. Remélhetőleg e czimen jövőre kevesebb kiadásom lesz. Azt sem mulaszthatom el megemlíteni, hogy a kertet most használtuk először s az nagyon elhanyagolt állapotban lett átveve, tele volt drótféreggel, cserebogár pöndróval és sok más rovarral, melyek tetemes kárt tettek. Trágyázva talán egy évtizede sem volt. Jövőre már valami kis sertés trágya, compost és árnyékszék trágyán kívül venni is akarok egy kis istállótrágyát, hogy javítsam a talajt, de azt hiszem ezen kiadás bőségesen meg fog térülni a nagyobb termésben.

Meggyőződés, hogy minden háziasszonynak nagyon is kifizeti magát a konyhakertészkedés s kár ezen szép, egészséges és jövedelmező foglalkozást elhagyni.

Herczeg Sándorné.

## Kérdések és feleletek.

**Kérdés.** Meddig lehet őszi búzát és rozsot vetni?

Sokat hallottam már arról, hogy még deczemberben is lehet őszi gabonákat vetni, de mint még igen kevés gyakorlati tapasztalattal bíró fiatal gazda, mégis szeretném idősebb gazdatársaimtól megtudni, mikor van határa az őszi rozs és őszi buza vetésének? Ny. B.

**Kérdés** Tavaszi buza vetésideje.

Tekintettel arra, hogy ez idén igen sok helyen a nagy esőzések miatt nem lehetett, sőt még

most sem lehet elvetni az őszi gabonából azt a mennyiséget, mit rendesen szoktunk, rá vagyunk kényyszerítve tavasziakat nagyobb területen miveln. De hát az árpa már nem valami jó kenyérgabona, a zab meg még kevésbé, azért inkább tavaszi búzát vetnék és miután eddig ezt nem kultiváltam, kérem sziveskedjenek velem tudatni, hogy mikor vethetek ily búzát — ha ugyan kapok addig magot — a mit már meg is rendeltem mielőbbi szállításra.

T. T.

**Kérdés.** Jelzőfácskák a kertben. A kertemben a különböző fajták megjelölésére jelzőfákat akarok alkalmazni. Melyik felel meg legjobban.

A. M.

**Felelet.** Dahlia szaporítása magról című kérdésre.

A dahliát magról és dugványozás útján lehet szaporítani. Legkényelmesebb a gumókról történő szaporítás, azonban idővel a gumók elvényülnek s a növény veszít eredeti szépségéből. Ha kérdésttevő gumói tavaszra elpusztulnak, úgy kétségtelen, hogy nem kellő gonddal végzi a teletetést. A dahlia gumók száraz, fagymentes pinczében, homokba rakva rendszerint jól kitelelnek s róluk kevés gondozással erőteljes szép növények nevelhetők.

Igen jól lehet a dahliát magról is nevelni. A magot április elején palánta ágyakba vetjük s mikor a növények 5-6 cm. magasak, állandó helyükre ültetjük. Rendszeresen öntözni csak addig kell, míg a növények meg nem erősödtek. Azután csak nagyobb szárazság alkalmával kívánják meg az öntözést.

A szaporítás leghálátlanabb módja a dugványozás s leginkább akkor jöhet szóba, ha valamely fajtát, melyből csak 1-2 példányunk van gyorsan el akarunk szaporítani.

Balogh Bálint.



**Olajpótló anyagok.** Az olajdrágaság és olajhiány szükségképp az olyan olajat adó anyagok feldolgozását is maga után vonja, a melyeknek eddigelé egészen más volt a rendeltetésük. Ezek közé sorolható a szőlőmag is, a mely úgy a borsajtolás, mint a törkölypálinkafőzés mellékterméke. A szőlőmag igen jó minőségű és olcsó olajat ad. Ausztriában már requirálták is erre a célra a szőlőmagtermést. Németországban is rendkívül keresett árucikk lett a szőlőmag, a melyért gondosan szárított állapotban 16-18 kor-át is fizetnek q-ként. Ausztria 20 K-ban maximálta a szőlőmag árát. Azok a szőlősgazdák, a kik minden idegen anyagtól megtiltított száraz szőlőmagot kívánnak értékesíteni, nem csupán maguk jutnak jelentős mellékjövedelemhez, hanem az olajipar mai nehéz helyzetének könnyebbitéséhez is hozzájárulnak.

**Mütrágyázási eredmények.** A gyömrői uradalom turberki gazdaságában végzett rozmütrágyázási kísérlet eredményét már ismertettük lapunkban. Most a buza-mütrágyázási kísérletek eredményét adta közre az uradalom. A turberki gazdaságban kataszteri holdanként alkalmazott 100 kg. szuperfoszfát 510 kg.-al adott nagyobb termést. A nem mütrágyázott részen termelt 1020 kg., a mütrágyázott részen 1530 kg. A tövesmajori gazdaság homokos talajában a kataszteri holdanként egymagában alkalmazott 160 kg. szuperfoszfát 262 kg. buzaterméstöbbletet adott és 358 kg.-al adott többet az a terület, a mely a 160 kg. szuperfoszfáton kívül 50 kg. kénsavas ammóniákat is kapott. A többtermelésnek nincs egyszerűbb, kevesebb befektetést igénylő és nagyobb jövedelmet biztosító módja a mütrágyázásnál.

**Olajkészítés a napraforgóvirág magjából.** Németországban eléggé érezhető a zsirhiány, valamint az olajinség. Igyekeznek a bajon minden lehető módon segíteni. Most az olajtartalmu növényeket gyűjtik. E részben nagy figyelmet érdemel a napraforgó virágjának





magja, mely igen sok olajat tartalmaz; a belőle készült olaj jóízű, de ezideig csak alig használták. Most a porosz vasutügyminiszter gondoskodik ez olajos magvak gyűjtéséről s elrendelte, hogy a vasuti állomások gyűjtsék a napraforgómagot. A vasutállomások 40 pfenniget fizetnek a napraforgómag egy kilójának gyűjtésért. A napraforgóvirágmagvak szakszerű gyűjtésére a következőket kell megjegyezni: A tányérvirágzatot közvetlen az érés előtt le kell metszeni, Ugyanigy járunk el az utóbb fejlődő virággal is. Az első virágzaskor legnagyobb a tányér és következésképp legtöbb a mag. Az idejében eszközölt aratás azért is fontos, mert máskülönbön — már t. i. a tulságosan érett magvakat — a madarak igen megdézsmálják. A lemetszett tányérvirágzatot nem szabad halomba rakni, mert a mag így elrothad, hanem a virágzatot zsinegre kell felfűzni és szellős helyre felaggatni. Ha a tányér megszáradt, a magot kiszedjük belőle. A magvakat a nedvességtől meg kell óvni; ezért azokat naponként lapáttal megforgatjuk. Az említett okokból a magvakat halomba szórni nem tanácsos.

**Gombavizsgáló állomás a hallei gazdasági kamara bakteriologiai intézetében.** Az állatorvosi vezetés alatt álló hallei bakteriologiai intézetben, tekintettel a közlelmezési viszonyokra, gombavizsgáló állomást létesítettek. A beküldött gombákat meghatározzák és a beküldőnek a gomba latin és német nevét megírják, továbbá arról is értesítik, hogy a gomba ehető, ehetőlen, vagy pedig mérgező.

**Berlin városának öntözőgazdasága.** A gazdaságok nyolcz igazgatóságára vannak beosztva, amelyek legkisebbje 1584, a legnagyobb 3204 hektár területű. Ezek közül 8354 h. a. alagcsövezve van. — 1 m<sup>2</sup> területre 3-63 liter szennyves viz kerül megsűrítésre. Az alácsövezés 1-5 m. mélyen van.

Főként zöldséget, répát, szénát és gabonát termelnek 2660 hektáron kisbérlek termelik Berlin zöldség szükségletének egyötödét. A réteken 5-6-szoros kaszálással 80-90 mázsa széna nő hektáronként.

Berlin város innen látja el továbbá kórházait és intézeteit az itt tenyésztett állatok husával és tejjel, melyen ez intézetek moslékjával hizlálnak marhát, juhot, sertést. A gazdaságok állatállománya igen nagy: 1500 tehén, 250 hizódkör, 250 növendékmarha, 2000 juh, 1800 sertés van rajtuk. Szociális célra 30 hektáros területeket adnak kerti gazdaságra bérbe. A telepeken 800 városi munkás lakást és 1000 lelenz kap állandó foglalkoztatást és 10.000 gyermek szünidei játszótérre és foglalkoztatója van e gazdaságokban.

A telepen két burgonyafeldolgozógyár, a határos erdőségek két fűrésztelepe és egy malom van elhelyezve.

Az öntözőgazdaságba eddig már 74 millió marka tőke van befektetve. Jelenleg mintegy 4200 hektár van kis részletekben bérbe adva.

**Rézgálicz helyett czinggálicz.** Eéggé ismeretes szőlősgazdáink gondja a miatt, hogy nem jutnak rézgáliczhoz s így a szőlő permetezés nélkül marad. A Borászati Lapokban most Széki János selmeczbányai főreáliskolai tanár gondos mérlegelés után azt ajánlja, hogy rézgálicz helyett czinggáliczot használjanak a szőlősgazdák permetezés céljára. Ezen eljárás előnyeit a következőkben foglalja össze:

1. A permetezőszerekkel történő ellátás tekintetében beláthatatlan ideig függetlenül voltunk a külföldtől.

2. Gazdáink a rézvegyületeknél jóval olcsóbb és megbízható összetételű védekezőszerhez jutnának. Ugyanis a czinggálicz normális viszonyok mellett is alig 1/6 annyiba került, mint a rézgálicz. A czinggálicz legnagyobb részének tisztaságát pedig az állami előállítás biztosítaná.

3. Az utóbbi években a permetezéshez hazánkban elhasznált rézvegyületek értékét évenként mintegy 4.000.000 K-ra becsülöm; ugyanannyi czinggálicz értéke azonban csak mintegy 600-700.000 K-ra ragna, tehát a különbözet a magyar szőlősgazdák javára esnék, a czinggáliczért kiadott pénzösszeg is az országban madna. Vagyis végeredményben ezekkel az ösz-

szegekkel javítanak meg hazánk külkereskedelmi és ipari mérlegét.

4. Hazánk fémányasztának és fémkohászatának jelenleg eléggé mostoha sorsán javítanának.

5. Tekintettel a czinggálicz olcsóságára, valamint arra, hogy a belőle készült szerekkel történő permetezéshez szükséges szerszámok a mostan használt vörösréznel jóval olcsóbb fém-ből, pl. horganyozott vaslemezéből is készülhetnek, bizonyára a szegényebb néposztályokat is arra ösztönöznék, hogy a permetezéssel leendő védekezést intenzívebben karolják fel, a mi ismét csak közgazdaságunk előnyére válnék.

**Az új borok kezelése.** Idei bortermésünk rendkívül nagy értéket képvisel és így a bortermelőgazdának a szokottnál is nagyobb gondot kell fordítania borainak tisztántartására. Az új boroknál legtöbb bajt az ugynevezett borvirág elhatalmasodása okozza, a mely nem csupán a bor szesztartalmát csökkenti, hanem színét és savtartalmát is elváltoztatja. A borvirágtól megítáradott új borokon oly módon lehet segíteni, hogy a lopó csövet hirtelen a hordó közepéig sülyesztjük és addig eresztünk a hordóba bort, a míg a hordóból a szájnnyíláson bor ki nem csordul. Minthogy a borvirág mindenkor a bor legtetőjén képződik, úgy most is legelőször az fog a hordószájon kiömleni. A virágosodás eltávolítása után egy kevés tiszta szeszt vagy konyakot ajánlatos a bor tetejére önteni, a mivel nem csupán a további virágosodást fogjuk megakadályozni, hanem a virágosodás által csökkentett szesztartalmát is visszapótoljuk.

**A korai burgonya termelése.** Dr. Wagner Károly törökbecsei kir. járásbíró, a ki már ez év elején mozgalmat indított a korai burgonya termesztése érdekében, most közli a korai burgonya termesztési módjának leírását, melyet a következőkben ismertetünk: Földkiválasztás. Legalkalmasabb a délfele fekvő homokos talaj. Ezt ősszel trágyázni, munkálni, tavasszal szántani, kidolgozni kell. Burgonyafaj. Legjobb a korai rózsaburgonya. Csiráztatás. Február közepén tojásnagyságu egészséges krumplit teszünk alacsony, 15-20 cm. ládikákba (melynek feleke lécezett) vagy kis kosarakba olyképp, hogy a csiraszem felfelé álljon lehetőleg. Ezután elhelyezzük világos, szellőztethető meleg istállóba, vagy félmeleg konyhába-szobába (10 C. hőfok). A csira csak 2-3 cm.-nyi hosszúra növeszthető. Ha a kiültetés előtt a csira nagyobbra nőne, úgy hűvös helyre kell a krumplit tenni kosárral együtt, hogy a csirázás megálljon. Ültetés. Mikor föld már melegszik, márczius elején, szép időben a ládikákat és kosarakat kivisszük a megmunkált földre. Kapával a fészkek helyét meglazítjuk. Csinálunk fészkeklyukat kézzel vagy kapával. Azután a ládikából óvatosan, hogy a csira le ne törjön, egy krumplit elhelyezünk és a porhanyított földet óvatosan rászórjuk, úgy hogy a csira le ne törjön. Csak oly helyre szabad ültetni (8-10 cm.), hogy a csira felett legfőlebb 3 cm. vastag földtakaró legyen, mert így a föld gyorsabban átmelegszik. Csupán vastag csirāju krumplit ültessünk. A sorok 60-70 cm.-nyire legyenek egymástól. Megmunkálás. Kétszeri kapálás, kevés (10 cm.) feltöltés. Május 15-ike után a déli oldalon kezdhetjük a kiszedést. Ez a korai burgonyatermelési mód főleg Lovrin, Náköfalva, Ósosanád, Kisósz és Törökbecse községekben szokásos. Nagy előnye, hogy már május közepére ad termést és így a termőföld még májusban újra bevethető — más terménnyel.

**Kokszbrikett.** Kevesen ismerik még az apró kokszból készült briketteket s különböző okok indították arra a szakembereket, hogy azokkal is kísérletezzenek. Sajnálattal tapasztalták, hogy a gázgyárakban és kokszégetőknél a folyton szaporodó apró koksz (kokszdara) felhasználatlanul hever. Megpróbálták izoláló falakhoz, utfeltöltésre, betonozáshoz stb. felhasználni, e téren azonban más olcsóbb s megfelelőbb anyagok versenyét ki nem bírta. Megpróbálták megfelelő tüzelőhelyeken különböző rétegvastagsággal és fujtatással elégetni, itt azonban a nagy szállóporképződés miatt hátrányosnak bizonyult. Jobban felelt meg a gazdaságos dolgozó szivógázgenerátorok táplálásánál; azonban úgy itt, mint a gőzkazánok alatti tüzelésnél csak aránylag csekély mennyiségű kokszról van szó. Behr, kol-

bergi gázgyári és vízműigazgató ennél fogva, a mint a Feuerungstechnik 1915. évi 21. számában közli, briketteket készített az apró kokszból és célját teljesen elérte. Kötőanyagul, különböző anyagokkal (kátrány, fűrészpor stb.) való kísérletezés után, a kemény szurkot találta a legmegfelelőbbnek. A gyártásra berendezett telepen a munkafolyamat a következő: A szurkot arra való malmon megőrlik. A 6 mm. szemnagyságu kokszot 7% szurokporral keverik. Ezt elevátor emeli egy keverő tölcser fölé, melyben kettős keverőkészülék a keverést tökéletessé teszi. Keverés közben az anyagot 350° C.-ra tulhevített gőzzel s az elszálló gázokkal annyira melegítik, hogy a szurokpor megolvad. Ezt a tömeget azután sajtolják, még pedig eredeti térfogatának mintegy 6/10 részére. A telep 10 óránként mintegy 70-75 q brikettel szolgáltat, minthogy azonban a sajtoló kettős működésű, a kétszeres mennyiséget is elő lehetne állítani. A gépet, beleértve a mellék munkákat, csak egy ember szolgálja ki. A kokszbrikettek 10+6 cm. méretűek s használható generátorokban a darabos koksz helyett, központi fűtéseknel, gőzkazánok alatt és más tüzeléseknél. A darabos kokszot aggodalom nélkül lehet mintegy 50%-ig ily brikettekkel pótolni. A kisebb 6+6 cm.-es formátum alkalmas töltőkályhák, központi fűtések stb. ellátására, a köszben, tört koksz stb. pótlására. A kokszdara árát 0.3 márkával, a szuroköt pedig q-ként 2 márkával számítva, a kokszbrikettkészítés összes költsége q-ként 48 2/3 pfennig. Legalacsonyabb eladási ár Kolbergben 0.7 marka s így a tiszta nyereség 43%.

V. F.



**A kormány gazdasági intézkedései.** Az OMGE közgyűlését megelőzően szombaton igazgatóválasztmányi ülést tartott. A tanácskozáson szóba került a kukoricakészletek bejelentéséről szóló földmívelésügyi miniszteri leirat, a melynek kapcsán vita fejlődött. Darányi Ignác nagy figyelemmel hallgatott fölszólalásában szükségesnek mondotta a gazdák tájékoztatását a kormány további tervei felől, hogy a gazdák ehhez alkalmazkodhassanak. Az igazgatóválasztmány álláspontja erre nézve abban foglalható össze, hogy ha a gazda saját szükségletére szükséges kukoricát is requirálják, ezt olyan árral fizessék meg, mint a minőt az a gazdára nézve a saját gazdaságában leendő fölhasználás esetén jelentene. Ezután Bernát István mutatott rá arra, hogy a gyárosok az árak megállapításánál egyoldaluan itélik meg a helyzetet és diktálják az árakat. A választmány azt határozta, hogy föliratban fogja kérni az ipari cikkek árának megállapítását és ármegállapító bizottságok létesítését is sürgetni fogja. A hadiadó ügyével kapcsolatban, minthogy az idén kivetett hadiadó a jövő évre is kátivalva lesz, arra nézve tesznek lépést, hogy ez az adó a mezőgazdasági munkások javára is fölhasználható legyen. Ily irányu módosításra a főrendiházi tárgyalás során nyílik alkalom.

**A növénynemesítés kérdése.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület növénynemesítési bizottságának Székács Elemér elnöktele alatt tartott ülésén Szilassy Zoltán bizottsági előadó rövidre vont beszámolójában ismertette a bizottság munkásságához fűződő eddigi eredményeket, a melyek között legelső a földmívelésügyi miniszter intézkedése a magyar nemesített növények állami elismeréséről és törzskönyvezéséről. Beszámolt ezenkívül a hazai nemesített buza fajtákkal végzendő verseny folyamatba tett előkészületeiről, a mit a bizottság örvendetes tudomásul vett. Ezután következtek az előadások.

A magyar növénynemesítés eddigi eredményei és megoldandó feladatai czimen tartott előadásában Grabner Emil utalt arra, hogy a növénynemesítéssel létesített jobb növényfajták terméseink nagy fokozódását eredményezik. A szem-



termények és kapás növények nemesítése mellett a takarmánynövények tökéletesítésére is nagy szükségünk van, mert azzal elősegíthetjük állattenyésztésünk felvirágoztatását. Ez ideig buzából és tengeriből vannak nemesített honi fajtáink, de rövid időn belül árpa- és zabfajták is kerülnek forgalomba, a nemesítő munkálatokat azonban a többi növényeknél is szélesebb körben, az eddiginél behatódobban kell felkarolni. Sulyt helyez a gyakorlati gazdák nemesítő tevékenységére, minek ez idő szerint néhány kimagasló példáját láthatjuk. Ismertette a nemesítő eljárásokat és a nemesítő üzemet berendezését, minek alapján biztos eredménnyel létesíthetünk jobb növényfajtákat, melyek elterjedése esetén országos termésátlagaink jelentékeny fokozása biztosítható.

Baross László főhercegi uradalmi felügyelő a tengeri nemesítéséről tartott előadást a bányai és lófogó tengeri keresztezés eredményeinek bemutatásával. Nagy figyelemmel hallgatott előadásához azt a következtetést fűzi, hogy a nemesítést egyáltalán és különösen a tengeri nemesítést a hol annyi változat, annyi értékes mozzanat áll elő, évenként csak meg kell kezdeni s a ki egyszer megkezdte, az oly szeretettel fog munkáján csüggeni, hogy azt akárhogy is akarná, többé soha sem fogja abbahagyni.

**Szállítási igazolvány nélkül gabona-küldemények nem továbbíthatók.** A földmivelésügyi minisztérium értesülése szerint újabbán gyakran előfordult, hogy egyes vasuti állomások oly polgári küldeményeknél, a melyek katonai célokra dolgozó üzemek részére adatnak föl, nem követelték a minden polgári küldeményre rendeltetve előírt és kötelező szállítási igazolvány becsatolását és megelégedtek a katonai hatóság által kiállított bizonylat bemutatásával. Minthogy ilyen módon a forgalmat és az elszállítást lehetetlen kellő módon ellenőrizni, a kereskedelmi miniszter most rendeltetve akként intézkedett, hogy miután polgári (tehát nem katonai) fuvarlevéllel feladott küldeményeknél bármely hatóságnak vagy intézménynek (tehát a katonáinak is) bizonylata vagy igazolványa a miniszteri rendeletben körülírt szállítási igazolványt nem pótolja és nem helyettesíti, az olyan küldeményeket, a melyekre ezek a szállítási igazolványok kötelezők, az egyes állomások tárolására vagy továbbszállításra csak az esetben vegyék át, ha az előírt szállítási igazolvánnyal elvannak látva. Ez a rendelet — értesülésünk szerint — elsősorban azoknak a hajózárságoknak szól, a melyek az aldunai forgalomban fejtenek most ki nagyobb tevékenységet.

**Lisztcsempészés Pozsonyból – Wienbe.** Pozsonyból írják: Noha köztudomású, hogy lisztet tekintettel a fenforgó viszonyokra, nem szabad kivinni az országból, még mindig akadnak sokan, a kik erre kísérletet tesznek és kisebb-nagyobb mennyiségben akarnak Wienbe lisztet vinni vagy küldeni. A rendőrség most szigorú ellenőrzést kénytelen gyakorolni, hogy a liszt kiviteli tilalomnak érvényt szerezzen Szombaton és vasárnap, két nap alatt, nem kevesebb, mint harmincz négy esetben sikerült a rendőrségnek a kiviteli szándékot megakadályozni.

**A tengeritermés zár alá vétele.** Az 1915. évi tengeritermés zár alá vételéről szóló 3511—1915. M. E. számú kormányrendelet 3. §-a alapján a földmivelésügyi miniszter a következőket rendeli:

Mindenki köteles az 1915. évi deczember hó 20-ik napján birtokában (örizetében) lévő összes tengerikészletet 1915. deczember 26-áig annál a községi előljárásnál (rendőrkapitánynál, a tanács által megbízott tisztviselőnél), a melynek területén a készlet van, bejelenteni, tekintet nélkül arra, hogy a tengeri az ő termése-e vagy sem, továbbá tekintet nélkül arra, hogy a készlet közszükségleti célokra igénybe vétetett-e (requiráltatott) vagy sem. Ez a bejelentési kötelezettség nemcsak a magánégyének, hanem a jogi személyeket, az ipari és kereskedelmi vállalatokat, köztestületeket, közhatalóságokat és intézeteket stb. is terheli. A katonai igazgatásnak és a Hadi Terményrésztársaság birtokában lévő készletek nem esnek bejelentési kötelezettség alá. Ez a kivétel a Hadi Terményrésztársaság bizományosaira nem vonatkozik. Azokat a készleteket, a melyek 1915. évi deczember 20. napján tengelyen, gépkocsin, vasuton vagy hajón fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles rendeltetési helyre érkezésük után haladéktalanul bejelenteni. A tengerikészletek bejelen-

téséről községenként összeírási jegyzék vezetendő, a melyből egy példányt deczember 31-ig a Hadi Terményrésztársaságnak kell megküldeni. Ha a készletet már előbb hatóságilag requirálták, a tulajdonos a készlet el nem rendelkezhetik és köteles gondoskodni, hogy készletének minősége meg ne romoljék és emberi élelmezésre alkalmas állapotban megmaradjon. A nem requirált készletben beálló bármely változást minden hónap végén az előljárásnál be kell jelenteni. A közigazgatási hatóságnak jogában áll a bejelentett adatok helyességének megállapítása céljából a bejelentésre kötelezettek készleteit és raktárait megvizsgálni. A készleteket a pénzügyőri közegek is nyomozni fogják. Kihágást követ el és az 1914. L. t.-cz. értelmében két hónapig terjedő elzással és 600 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel fog büntettetni az, a ki tengerikészletet a megjelölt határidőig be nem jelenti, azt elrejt s az ellenőrzést megfűsíti. A rendőri büntetőeljárás során a törvény értelmében elközbánság helye.

**Nagykőrösi gazdák gyűlése.** A Nagykőrösi Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányi ülésén Magyar Kázmér kir. tan. elnök megnyitó beszédében buzdította a gazdaközöniséget a termény és élelmi cikkek ügyében kiadott kormány és hatósági rendeletek pontos betartására, mert a ki ezeknek a rendeleteknek betartásában elől jár, az a hadsereg és a magyar haza boldogulását segíti elő. A megfogyatkozott sertésállományok pótlására elhatározták, hogy nagyobb uradalmakból tenyésztéseket és süldőket vásárolnak. Elhatározta az egyesület, hogy árpa- és zabvetőmag biztosítása végett feliratot intéz a földmivelésügyi minisztériumhoz. Végül, mint valóban ritka eseményt kell feljegyezni, hogy ez alkalommal 253 új tagot vettek fel az egyesületi tagok sorába.

**A kukoriczaforgalom biztosítása.** Egyes közigazgatási hatóságok az egybetartozó gazdaságok között is akadályozzák a kukoriczaforgalmat. Mivel ezáltal különösen az állattenyésztés és hizlalás bontatik meg, az OMGE felterjesztésében arra kérte a földmivelésügyi minisztert, hogy a vármegyei hatóságokat sürgősen utasítsa a felesleges zár feloldására, mert a szükséglet fedezve van s csak azokat a kukoriczafeléseket zárják le, a melyek a gazdaközönésnél eladásra készen állanak.

**A kukoriczahéj összegyűjtése.** A földmivelésügyi miniszter fölhívást intézett a tengerit nagyobb mértékben termelő vármegyék gazdaközöniségéhez, hogy a katonai lábvédő készítésére különösen alkalmas kukoriczacsuhéjt (kukoriczacsusznyát, csöfödőleveleket, kukoriczafosztást) jelentsék be az alispánnál vagy a földmivelésügyi miniszternél. A hadügyi kormányzat majd gondoskodik arról, hogy az összegyűjtött anyag beszolgáltatása, rendeltetése helyére leendő szállítása stb. a gazdaközönésnek minél kevesebb megterhelésével járjon. Elszállításáig a csuhéjt száraz helyen kell tartani. Az anyag összegyűjtésénél az iskolás gyermekek közreműködnek.

**A kender-, repcze- és lentermények forgalombahozataláról és áráról** ma rendelet jelent meg a hivatalos lapban. A rendelet szerint a kendermag ára 100 kilónként 56 korona, de ez nem vonatkozik a vámkülföldről szerzett áruira. A kendermagolaj szállításáról is intézkedik egy mai rendelet, a mely a deczember 10-ike utáni időre a szállítást engedelemhez köti. A repcze-, len- és kendermag bejelentését kötelezővé teszi. A bejelentést 1915. deczember 28-ikán, a deczember 24-iki állapot alapján kell az illetékes községi előljárásnál eszközölni. Be kell jelenteni a deczember 23-án már eladott, de még el nem szállított készletet is. Külön kell bejelenteni azt a mennyiséget, a mit (elsősorban a ki nem csépelet készletből) vetőmagra szántak. A Haditermény rt. készleteire a bejelentés nem kötelező, ellenben a H. T. bizományosai a bejelentésnek szintén alá lesznek vetve. A készleteket (káposztarepcze-, réparepcze-, vadrepcze-mag, lenmag és kendermag) csak a H. T. bizományosai vehetik meg a H. T. részére, a mely azt 30 nap alatt tartozik átvenni. Ezen az időn túl át nem vett készlet őrzéséért mázsánként 25 filléres díj jár az eladónak. A deczember 15-ig be nem jelentett készletet requirálás útján veszik el és ez esetben az átvétel ára 4 koronával kevesebb. Ezt a térítést az állomásra történt szállításkor fizetik és ez esetben nem jár díj az őrzésért. A rendelet deczember 15-én lép életbe és megtartását büntető szankció biztosítja.

**A tengeri requirálása és a háziszükséglet biztosítása.** A tengerikészletek bejelentése ügyében a hivatalos lap utóbbi számában megjelent földmivelésügyi miniszteri rendelet egyes érdekeltségek körében tévesen s úgy értelmezték, mintha ezen rendelet által mindenkinek összes tengerikészlete, tekintet nélkül a házi és gazdasági szükségletre, már most requiráltatnék. A dolog nem így áll, hanem a mint ezt a rendelet is érthetően megmondja, egyelőre mindenki csak arra köteleztetett, hogy összes tengerikészletét bejelentse. A már requirált készlettel természetesen senki sem rendelkezhetik, a nem requirált készletet azonban saját gazdasági és házi szükségletére mindenki felhasználhatja, sőt azok részére, a kik a tengeritermés zár alá vételéről szóló kormányrendelet értelmében vásárlási jogosultsággal bírnak, el is adhatja, de köteles a készletében beálló csökkenést, vagy vétel esetében nagyobbodást, a hatóságnak bejelenteni. A készletbejelentés mostani elrendelésének célja egyrészt országosan a tengerikészletek pontos számbavétele, másrészt annak lehetővé tétele, hogy a közigazgatási hatóságok a közczélokra mulhatatlanul igényelt tengeri mennyiségeket éppen a gazdasági és háztartási szükségletek szempontjából fölösleges készletek requirálása útján biztosíthassák.

**A burgonya romlása országosan tapasztalt baj.** A beraktározás ugyanis a mezőgazdák kezéből a spekulánsok kezébe ment át, a kik az áru mesterséges visszatartásához talán értenek, de — nagyobbára ujdonsültek lévén e téren — a kezeléshez semmiesetre sem. Innen a sok panasz, az emberi táplálkozásra alkalmatlan burgonyatömegek állandó szaporodása. Nézetünk szerint gyorsan és alaposan segíthetne a kormány ezen, ha elrendelné, hogy a készletek három nap alatt bejelentendők a megyei gazdasági bizottságoknak, a melyeknek szakértői a helyszínen megadhatnák az utmutatást a tárolásra és ezzel milliókat mentenének meg az ország közlelmezésének. A kérdés megoldása olyan egyszerű, hogy végrehajtásához csak jóakarattal kell.

**Az amerikai magyarok visszatelepítése.** A Gazdaszövetség legutóbbi száma megállapítja, hogy a háboru győzelmes befejezésén kívül nincs ma fontosabb ügye a nemzetnek, mint az amerikai magyarság visszatelepítése. A háboru által a munkaerőn ütött rést az amerikai magyarság visszajövele részben pótolni tudná. Ha többet várnak a mezőgazdaságtól, adjanak neki munkaerőt is. Az amerikai magyarság visszavándorlása nagy nyereség lenne s már most kell előkészíteni a mozgalmat, hogy a tengeri hajóforgalom megindulával az oczeánjárókon megindulhasson a magyarság visszavándorlása.

**A gazdák és a földgáz.** A Magyar Gazdaszövetség a földgázterület egy részének részvényszerűségi hasznosításával kapcsolatban fölterjesztést intézett a pénzügyminiszterhez:

A fölterjesztésben kifejti a gazdaszövetség, hogy bár szívesen látta volna, ha az állam saját kezelésében értékesíti a földgázt, semhogy ez a nagy nemzeti kincs kihatálatlanul maradjon, a maga részéről, ha az állam a magyar tőke részvételét és a nemzeti szempontokat a szerződés során kellőképp érvényesíti, a bevégzett tényekkel szemben csupán a részletkérdésekre nézve tesz észrevételeket. Az első legfontosabb észrevétel a mütrágyázásra is fölhasználható salétromgyártásra vonatkozik. A salétrom, mint mütrágya, az intenzív gazdálkodás egyik lényeges kelléke. Éppen ezért a Magyar Gazdaszövetség már a szerződés megkötésekor szeretne kizárni minden olyan későbbi eshetőséget, hogy a salétrom előállítására alakult vállalatok időköz folytával megakadályozni törekedjenek olyan újabb vállalatok létesülését, a melyek a salétromot vizierő fölhasználásával állítják elő, vagy pedig a hazai ipar védelmét hangoztatva, védővámokat kérjenek a salétrommütrágya behozatala ellen. Ezenkívül kívánatosnak tartja, hogy a kormány befolyást biz osíson magának a salétrommütrágya-ár megállapítására is. A fölterjesztés másik lényeges észrevétele a gázfogyasztószövetkezetek, sőt ezen túlmenőleg a fentebb említett villamosági szövetkezetek létesülésének előmozdítása.

**A lentermelők panasza.** Az Ugocsavármegyei Gazdasági Egyesület választmányi gyűlésén a lentermelők panasza, hogy a lenkóró ára a tavalyi négyeszeresére növekedett, elhatározta a perbenyiki gyár megkeresése, hogy a



szállításokat ne bontsák föl, de méltányos árat állapítsanak meg. A Temesvári Gazdasági Egyesület megkeresésére kérelmezett a gazdasághoz szükséges ipari cikkek árának maximalása. Ezzel kapcsolatban kéretett legalább az idősebb gazdasági cselédek sz-badságolása, a kocsisok és a dohányos-kertészek szabadságolásánál a liberálisabb felfogás, mert a gazdaság ezen viszonyok mellett fönnakadással fenyeget.

**Az Agraria Szőlőtelepítő r.-t. közgyűlése.** Az „Agraria” nevű gyöngyösi szőlőtelepítő r.-t. (melyről egyik tárcánkban megemlékeztünk a múlt hóban) múlt hó 30-án tartotta IV. évi rendes közgyűlését, melynek tárgya az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentésének tárgyalása, a mérleg bemutatása és az alapszabályok módosítása volt. Ez a 400 holdas szőlőtelepítés az idén fejeztetett be egészen, míg 300 hold az idén már termést is adott. Mily rendkívül kedvező körülmények közt gazdálkodott az a szőlőtelep, mutatja, hogy 300.000 K részvénytőke mellett négy év alatt máris 180.000 K-t volt képes tartalékba helyezni és az idén majdnem 200.000 K tiszta nyereséget ért el. Ebből 60.000 K-t, tehát a részvények 20%-át kapják a részvényesek, 30.000 K-t helyeznek tartalékba és 36.000 K, tehát 12% (!) vitetik át új számlára. Az egész vagyon 1½ millió koronát tesz ki, a mivel szemben jelzálogkölesön 209.000 és a hitelezők számlája 604.000 K-ra rug. Mily nagy volt a gondos kezelés folytán termés igazolja az, hogy a telepítés 642.000 K-ba került, miből már 100.000 K be van véve és az idei termés értéke 663.000 K-t tett ki.

**Az Országos Erdészeti Egyesület** két évi szünet után vasárnap ismét közgyűlésre hívta össze az ország erdőgazdáit. A közgyűlésen a kormánybiztos minőségben távollevő Tallián Béla báró helyett Bedő Albert dr. elnökölt. A földművelésügyi kormányt Bartóky József dr. titkos tanácsos államtitkár és Téglás Károly miniszteri tanácsos, a vallás- és közoktatásügyi minisztert Szalai Ernő közalapítványi főerdőtanácsos képviselte. A jelenlévők közt voltak még Horváth Sándor miniszteri tanácsos, alelnök, Osztrólczy Géza nyugalmazott főispán, Tomcsányi Gyula, Vadas Jenő, Péch Kálmán miniszteri tanácsosok és mások.

Bund Károly titkár jelentésében ismertette azokat a rendkívüli intézkedéseket, amelyek a háború következtében szükségessé váltak s foglalkozott azzal a kihatással, a melylyel a háború az ország erdőgazdaságára volt. Eleinte az erdei termelés szünetelése aggodalomra a nagy készletek miatt nem szolgáltattott okot, de ma már közérdek, hogy az erdőben lévő fakészletek kiszállítása és új termékek előállítása érdekében erélyes intézkedések történjenek, amelyekre vonatkozóan az egyesület javaslatokkal fordult a kormányhoz. A Horváth Sándor-alapítvány ez évi jutalomdíját Török Sándor főerdőtanácsos, a temesvári erdőri szakiskola igazgatója nyerte

el az erdészeti tanügy terén szerzett érdemeiért. A titkár azután megemlékezett az elmúlt két évben elhunyt tagokról, a kik közül számosan a harcsteren áldozták fel életüket a hazáért. A titkári jelentés tudomásulvétele után az elnökség tagjait egyhangulag újra megválasztották és a választmányt is kiegészítették. A számadások jóváhagyása, valamint az 1915. és 1916. évi költségvetések megállapítása után a közgyűlést véget ért.

**Zsákközpont alakul.** A magyar és osztrák pamutközpontnak a fővárosban tartott legutóbbi végrehajtó bizottsági ülésén szóba került, hogy a kormány részéről a napokban kibocsátott újabb rendelet szükségessé teszi a zsákok gyártásának egyöntetű szabályozását és az eladásnak a központosítását is. Azok a textilgyárak tehát, amelyek pamutzsákokat állítanak elő, termelésüket nem fogják közvetlenül a zsákfogyasztó iparvállalatoknak eladni, hanem egész készletüket a rövidesen megalakítandó Zsákközpont rendelkezésére kötelesek bocsátani. Azok a zsákmegrendelések, amelyek november hó 15-ike előtt történtek, a rendelkezésre álló készletekből és fonalakból még teljesíthetők. Újabb fonalak előállítása csak a legkivételesebb esetben fog megengedtetni. A Zsákközpont életrekelése nem annyira az árak és a termelés szabályozását célozza, mint inkább arra irányul, hogy a kormány ide vonatkozó rendeleteinek minden irányban érvényt szerezzen és a gyártást a zsákok tekintetében is szigorúan ellenőrizze. A Zsákközpont létesítése immár elvben elhatározott dolog, mégis, hogy a részletek dolgában az összes érdekelttség kívánságait figyelembe vehessék, legközelebb szaktanácskozást tartanak, a melyen résztvesznek az egyes iparágak, fogyasztók és érdekelt körök kiküldöttéi. A központ szervezeti szabályait egy e célból kiküldött bizottság előre kidolgozza és ez a szabályzat a szaktanácskozás napirendjére fog kerülni.

**Karácsonyra.** Az Irgalomháza, melybe vallás-különbség nélkül fölvetetnek a gyógyíthatatlan betegek, azon kéressel fordul az i. t. közönséghez, kegyeskedjék a karácsony alkalmából e számandókról is megemlékezni. A könyöradományokat Budapest, III. ker., az irgalomházi főnökséghez kéri küldeni.

#### Jelentés a budapesti takarmányvásárról

1915. évi deczember hó 17-ik napján.

Hozatalok és árak.

I. Szálas takarmányok.	Főlhozatal	Árak
	mm.-kint	állatokban
1. Réti széna I. rendű, ó	30 szeker	1500—1800
2. " " II. " " " " " " " "	120 "	1000—1400
3. " " I. r. új (csak jun. jul.-ban)	" "	" "
4. " " II. " " " " " " " "	" "	" "
5. Sárjuszéna	" "	" "
6. Muharszéna	100 "	1600—2200
7. Luozernaszéna	5 "	1700—2200
8. Lóhereszéna	" "	" "
9. Kőlesszéna	" "	" "
10. Zabos bükköny széna	15 "	1400—1800
11. Takarmányszalma (árpa)	" "	" "
12. Tengeriszár	" "	" "
Összesen szálas takarmány:	270 szeker	
átlag á 1200 kg. Összes súly:		324,00 kilogramm.

#### II. Szalma szalomfélék.

13. Alomszalma	50 szeker	900—1100
14. Zsuppszalma	12 "	1200—1400
15. Szalmaszeveska	1 "	1400—1400
16. Rétszéna III. rendű, csomagolásra	17 "	800—900
Összesen szalmafele:	80 szeker	
átlag á 1200 kg. Összes súly:		96,000 kilogramm.

#### A vásár forgalma.

Legtöbb széna érkezett honnan? Ócsa, Alsónémedi és Gyónról.  
Legtöbb szalma érkezett honnan? Üllő, Alsónémedi és Kakuszról.

#### S Z E S Z.

A szeszüzletekben e héten is igen sürgős kereslet uralkodott és főleg a szeszkartellhoz érkeztek újabb vételmegbízások azonnal elszállítandó finomítványra, azonban az újabb vevők rendeléseit nem lehetett eszközölni, miután az állandó és régi vevők szállításával is visszamaradtak és ezeknek is csak kisebb részletszállításokat eszközölnek. Az érdekeltek naponta várják a pénzügyminiszter rendeletének megjelenését, mely az osztrák szesz-kiszállításnak gátat fog vetni.

Finomított szeszt a kartell a maximális árban 360—370 K-ért, másodkéz részről Ausztriába 80—100 K-val drágábban kelték el.

Denaturált szesz szilárd és hordóval együtt nagyban 135, kicsinyben 140 K-val kelt el.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz gyéren volt ajánlva és a kínált tételek teljes maximális áron találtak elhelyezést.

#### NYILTÉR.

E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

## VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban  
sikerül, ha mindjárt születésük  
után beoltatjuk azokat

## BORJUTÜDŐLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragályosírak a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással HATÉKONYAN védekezni.

A megfelelő szérumok hazánkban a

## Jenner-Pasteur Intézetben

Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. a.  
készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgálatnak

Felölős szerkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**  
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

## Saját földjén kockázat nélkül

győződhet meg arról, hogy a

## CATERPILLAR motoreke

jelentékenyen olcsóbban és gazdaságosabban dolgozik, mint bármely más géperejű szántókészlet, mert komoly vételszándéku nagyobb gazdaságoknak hosszabb idejű próbaszántásra szállítjuk.

A hazai viszonyoknak megfelelőleg tökéletesített 1914. évi Caterpillar a legválogatottabb, kopásnak ellentálló speciális anyagokból, rendkívül szolid kivitelben épül s így a tartósság és üzembiztoság szempontjából is megfelel a legmesszebbmenő kívánalmaknak s karbantartása elenyészően csekély költséget igényel.

## HOLT CATERPILLAR COMPANY

VEZÉRKÉPVISELETE:

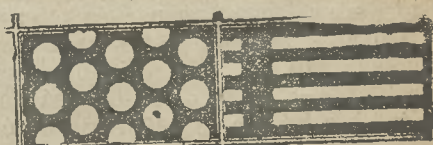
BUDAPEST, V., HOLD-ÚTCA 5.

## STAHEL és LENNER

trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbíró-utca 44—46. sz.

**Alánliuk TRIFURJEINKET és OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.



**TÖREKROSTÁK** és mindenfajta **LEMEZROSTA** gőz seplő épék számára.

